

Teastas Eorpach na Gaeilge
Meánleibhéal 2 (B2)
Syllabus and guidelines for candidates

Lárionad na Gaeilge: Taighde, Teagasc agus Tástáil
Ollscoil Mhá Nuad

Meánleibhéal 2 (B2)

Syllabus and guidelines for candidates

Table of Contents

Pg

1. Purpose	4
2. General information	4
2.1 Listening comprehension	4
2.2 Speaking	5
2.3 Reading comprehension.....	6
2.4 Writing.....	6
2.5 Grammar	6
2.6 Irish culture.....	8
2.7 Language specifications.....	8
Topic 1: Sonraí pearsanta.....	9
Topic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe	15
Topic 3: Daoine eile	22
Topic 4: Am saor agus caitheamh aimsire	27
Topic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta	34
Topic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte.....	40
Topic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht	45
Topic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht.....	50
Topic 9: Cúrsaí oideachais	55
Topic 10: Na meáin chumarsáide.....	60
Topic 11: An teicneolaíocht	65
Topic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí.....	71
Topic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta	77
Topic 14: Cad é atá sa nuacht?	82
3. Guidelines for Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2).....	104
3.1 General information	104
3.2 Listening comprehension	105
3.3 Reading comprehension.....	106
3.4 The writing and use of Irish examination	108
3.5 The oral examination.....	110

1. Purpose

Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2) is a general proficiency examination of Irish. It is aimed primarily at adult learners of Irish. It is suitable for people in Ireland or abroad who are studying Irish at night classes or who are attending similar courses and who would like a qualification to attest to their ability in Irish.

The examination tests knowledge not only as described in the syllabus for this level but also that included in the syllabi for *Bonnleibhéal 1*, *Bonnleibhéal 2* and *Meánleibhéal*. Many candidates who undertake *Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)* have already passed the examination at *Meánleibhéal 1 (B1)*. The specifications which form the basis for *Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)* are broadly based on the descriptors for level B2 of the *Common European Framework of Reference for Languages (2001)*. It is estimated that candidates who have achieved *Meánleibhéal 1 (B1)* will be able to undertake this examination after an additional 500-600 hours of study. It should be noted that the examination itself is not, however, tied to any particular course of study.

Please note that since July 2011 the Department of Education and Skills accepts *Teastas Eorpach na Gaeilge Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)* as meeting the Irish language entry requirement for primary education programmes.

It should be noted, however, that all TEG examinations are general proficiency examinations. In this document you will find information regarding:

Syllabus for Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)
Guidelines for Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)

2. General information

The specifications in this syllabus outline the minimum language level required to enable candidates to function within a defined subject range. The focus is on various language functions pertaining to particular topics and subject-matter. Examples are given of expressions which could be adopted by the candidates when using these functions. In addition, lists of useful vocabulary and phrases are provided. The lists of vocabulary and expressions in this document are not exhaustive and candidates are advised of the need to also focus on topics and vocabulary that relate directly to their own interests and circumstances.

Below is a brief description of what candidates at this level can do in the various skills.

2.1 Listening comprehension

Candidates should not have any major comprehension difficulties while taking part in normal conversations at normal speeds. Sometimes, they will have to seek clarification or ask someone to repeat something. Candidates may have some comprehension difficulties when dealing with native or other high-ability speakers who speak with a strong regional accent and do not adapt their speech to the learner. It is likely that they

will have difficulties with speakers of dialects other than their own, especially if the others' speech is strongly accented or if they use vocabulary and/or expressions associated with another dialect.

In conversation, learners will have appropriate strategies for dealing with any gaps in understanding that may arise, for example using a particular word or phrase to buy time for reflection, asking others if they understood what they have just said, explaining that they themselves do not understand something and seeking clarification.

Learners will understand much of the content in non-specialist news reports, interviews, television programs etc. as long as the speech is not overly dialectal or the content too specialist.

2.2 Speaking

Candidates should be able to take an active part in a normal conversation with one or more people, as long as the conversation progresses at a normal pace. They will be able to deal with a wide range of topics in such a conversation, including those laid down in this syllabus and others of interest to them. Candidates at B2 level will be able to understand and present coherent discourse and arguments that go beyond the conversational fragments demanded at B1 level. At B2 level, candidates are able to exchange, check and confirm information.

Candidates can comment on the personal significance of particular events and experiences, and express and justify opinions with relevant examples and arguments. Not only will they be able to express themselves satisfactorily, but they will have appropriate strategies for dealing with unexpected items that come up in the course of conversation.

At this level, candidates will be expected to have a reasonably good knowledge of one of the major dialects. They will be expected to show awareness of the key features of that dialect and to show continuity in their use. They will be able to express themselves in that dialect and understand others who speak the same dialect, as long as they do not have a very strong accent and do not use vocabulary or expressions that are strongly dialectal. Candidates at this level should have no communication difficulties with speakers who speak in one of the other dialects, as long as their speech is not very strongly accented.

Candidates have good control of the grammatical structures set out in this document, although they may pause from time to time to recall appropriate words and phrases. They do not make grammatical mistakes that give rise to serious misunderstanding. They have a reasonably broad vocabulary covering general topics and specific topics of interest to them.

At this level, candidates should be able to handle the main features of the Irish sound system: long and short vowels, diphthongs and broad and slender consonants. They pronounce words clearly and intelligibly, although the influence of the mother tongue may sometimes be heard. They may still have some problems with emphasis and

intonation.

2.3 Reading comprehension

Learners at this level should be able to deal with many types of written texts that relate directly or indirectly to the topics in the syllabus and to other topics of interest to them. However, they may find it difficult to deal with complex situations and non-standard language. They will have a full understanding of short descriptions and articles on predictable topics and will be able to convey the gist of the information contained in reports or in articles, even if they are unfamiliar with the topic, as long as the texts are clearly worded. If the wording is not clear, there is a risk of misunderstanding.

Candidates will be expected to be able to understand the major points in non-specialized texts and to draw conclusions and implications indirectly implied in the texts. For letters and emails, candidates will be expected to have little difficulty understanding matters closely related to their area of interest. They may have problems dealing with specialist terms or words/phrases that are outside their area of interest.

2.4 Writing

Learners at this level should be able to produce a fairly wide range of written texts, as long as the content relates to predictable topics that are not overly specialized. These include messages, applications, abstracts, articles, essays, reviews, as well as translation and editing of texts.

Candidates will be able to produce written materials that are not abstract or overly specialized. Candidates will be able to write texts to provide information, as long as they relate to familiar areas. They will have difficulty delivering long or complex messages.

Candidates will know how to write a formal or informal letter. There should be no significant inaccuracies where the content itself is reasonably simple and predictable. Candidates will have a good command of grammar. They will not make grammatical mistakes that give rise to serious misunderstanding. They will use a wide vocabulary that covers most of the general topics in this specification and specific topics of interest to them. They will be reasonably accurate in spelling and punctuation but the influence of the mother tongue is likely to be recognizable in what they write.

2.5 Grammar

Below is a list of the main aspects of Irish grammar that candidates at this level should be able to deal with when writing and speaking. Needless to say, other aspects of grammar and syntax will have to be studied in addition to those mentioned here. The list of structures below is not a grammar syllabus but a guide for candidates. Many of the points listed are covered at other levels: Bonnleibhéal 1, Bonnleibhéal 2 and Meánleibhéal 1.

Certain aspects of grammar are mentioned within the sections of this document that relate to various topics. There is no actual link, however, between any given topic and the grammatical points or structures mentioned in it. Instead, vocabulary items are used as models of how to apply grammatical rules, for example the genitive case in the word combination ‘téarma’ (*a term*) + ‘príosúnacht’ (*imprisonment*) = ‘téarma príosúnachta’ (*a term of imprisonment*).

The noun	<ul style="list-style-type: none"> • The definite article, singular and plural, with nouns • noun gender • weak and strong plurals • singular and plural noun with adjectives • irregular nouns (nouns not within any of the five declensions, for example <i>teach/tí/tithe</i>) • vocative case • genitive singular (and some common examples of the genitive plural)
Verbs	<ul style="list-style-type: none"> • the regular and irregular verbs in the present, present habitual, past, future and conditional tenses • the imperative or order form, singular and plural • the copula • question and answer forms • some knowledge of the subjunctive and the past habitual • phrases such as <i>ba ghnách/ba nós + le</i> to express the past habitual • the autonomous verb, particularly in the present, past and future tenses • indirect speech • dependent and independent forms
The adjective	<ul style="list-style-type: none"> • the singular and plural adjective • comparative forms • the possessive adjective • the verbal adjective • the prefixes <i>an-, ró-, sean-, droch-</i> etc.
Prepositions	<ul style="list-style-type: none"> • simple prepositions • simple prepositions with definite article (singular and plural) • compound prepositions
Pronouns	<ul style="list-style-type: none"> • personal pronouns • prepositional pronouns

Numbers	<ul style="list-style-type: none"> • independent numbers • cardinal numbers with noun • personal numbers • ordinals with dates
Position, movement and direction	<ul style="list-style-type: none"> • state/position/movement • directional adverbs • points of the compass

2.6 Irish culture

Candidates should have some knowledge of various aspects of Irish culture, especially those relating to the Irish language and the Gaeltacht, for example, place names, major festivals, Gaelic games and the Irish language media. While cultural knowledge is not directly tested in the examination, aspects of Irish culture are likely to arise in themes and subjects which appear in examination materials.

2.7 Language specifications

Comprehensive details of the topics, functions, vocabulary, grammatical structures etc. on which this examination is based are available below.

Topaic 1: Sonraí pearsanta

Feidhmeanna		Samplaí
1.1	Ag lorg eolais faoin áit a bhfuil daoine ina gcónaí agus ag tabhairt an eolais sin.	Cá bhfuil cónaí ort? Cá bhfuil tú ag baint fút/ag maireachtáil/ag cur fút? Ar an gClochán, baile fearainn taobh le Baile an Róba. I bparóiste Ghaoth Dobhair in iarthuaisceart Dhún na nGall. Sna Clocha Liatha i gCill Mhantáin.
1.2	Ag cur daoine in aithne ag úsáid teideal ómóis (foirmeálta).	Ba mhaith liom an tOllamh Ó Cadhain a chur in aithne daoibh. Ba mhaith liom an deis a ghlacadh an Dochtúir Ní Bhaoill a chur in bhur láthair. Tugann sé an-sásamh dom cuireadh a thabhairt don Teachta Pól Ó Conchúir labhairt leis an chruinniú.
1.3	Ag labhairt faoi ainm duine.	Liam a thugtar air anseo. X an leasainm atá air. Baisteadh X mar leasainm uirthi.
1.4	Ag cur ceisteanna faoi litriú ainmneacha.	Cén chaoi a litríonn tú d'ainm? Cad é an litir dheireanach de d'ainm? An bhfuil síneadh fada ar an chéad <i>u</i> ?
1.5	Ag lorg agus ag soláthar eolais faoi shonraí teagmhála.	Cén seoladh ríomhphoist atá agat? A O I F E ag gmail ponc com An bhfuil cuntas agat ar Instagram? Cén uimhir bhaile atá agat? An bhfuil uimhir faoi leith agat don obair?
1.6	Ag iarraidh ar dhuine cáipéis a shíniú.	Ar mhiste leat an fhoirm a shíniú ansin, le do thoil? Tá do shíniú ag teastáil uaim ar an leathanach seo, le do thoil.
1.7	Ag cur ceiste faoi náisiúntacht agus ag freagairt na ceiste sin.	An Spáinneach tú? Ní hea, is de bhunadh na Brasaíle mé ach tá mé i mo chónaí anseo le roinnt blianta anois.

Feidhmeanna		Samplaí
1.8	Ag fiafraí de dhaoine cén obair a dhéanann siad agus ag freagairt na ceiste sin.	Is saoránach de chuid na hÉireann mé anois. An as An Iodáil duit? Is ea. Is as Milan ó dhúchas mé ach tá cónaí orm sa Róimh anois. As Corcaigh mo shin-seanathair ach d'aistrigh an teaghlach go Meiriceá nuair a bhí sé óg.
1.9	Ag labhairt faoi do theaghlach féin agus teaghlach daoine eile.	Cén tslí bheatha atá agat? Is tréidliá mé. Feighlí linbh atá ionam. Triúr againn atá sa chlann. Páiste aonair atá inti/Ise an t-aon duine sa chlann. Dílleachta atá ann – cailleadh a thuismitheoirí i dtaisme bhóthair. Tá mo mháthair ar shlí na fírinne. Rinne siad cailín beag a uchtú. Tá buachaill óg ar altramas againn.
1.10	Ag rá cén creideamh lena mbaineann tú/nach mbaineann tú le pobal creidimh ar bith.	Is Caitliceach mé. Giúdach atá ionam. Is Protastúnach mé. Is aindiachaí mé.

Gramadach	Samplaí
Téarmaíocht na gramadaí i nGaeilge	ainmfhocal, briathar, aidiacht, firinsneach, baininsneach, uatha, iolra, lagiolra, tréaniolra, réamhfhocal, réamhfhocal comhshuite, an tuiséal ainmneach, an tuiséal ginideach
Struchtúir chopailé éagsúla	Feighlí linbh atá ionam. Is feighlí linbh mé. Feighlí linbh is ea mé.
Cónaí	Tá mé i mo chónaí i nDoire. Tá cónaí air sa Rinn. Tá cónaí uirthi san Uaimh. Tá sé ina chónaí ar an gCeathrú Rua. Tá siad ina gcónaí sna Clocha Liatha

Gramadach	Samplaí
Teidil ómóis agus an t-alt.	An tAthair Mac Gearailt An Dochtúir Ní Bhaoill An tEaspag Mac Diarmada

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí:
Ainmneacha agus sloinnte na hÉireann	Ó Ní Mac/Mag Nic/Nig de <i>An Sloinnteoir agus an tAinmneoir</i> , Muiris Ó Droighneáin, eag. Micheál A. Ó Murchú, Coiscéim (2006) 'Ainmneacha pearsanta agus sloinnte Gaeilge' in <i>Cruinnscriobh na Gaeilge</i> , Ciarán Mac Murchaidh, Cois Life (2004) www.sloinne.ie
An tuiséal gairmeach de na hainmneacha pearsanta	A Sheáin A Shiobhán
An tuiséal ginideach d'ainmneacha agus de shloinnte	Saothar Sheáin Mhic Mhathúna Úrscéalta Mháirtín Uí Chadhain Filíocht Nuala Ní Dhomhnaill

Stór focal	Samplaí
Cineálacha áite/ceantair	Baile fearainn Paróiste Deoise Príomhchathair

Stór focal	Samplaí
Ainmneacha na gcontaetha (de réir mar is gá)	Contae na Gaillimhe Contae Bhaile Átha Cliath Contae an Dúin
Na cúigí	Cúige Uladh Cúige Laighean Cúige Mumhan Cúige Chonnacht
Teidil ómóis	An Dochtúir Ní Bhaoill An tOllamh Mac Gearailt An tAthair Ó Catháin An tEaspag Mac Lochlainn An tSiúr Bríd An Bráthair Ó Cróinín An Comhairleoir Nic Mhaoláin An Teachta Dála Brian Mac Dúill An tAire Oideachais agus Eolaíochta An tAire Gnóthaí Eachtracha
Náisiúntacht	Saoránacht Saoránach/saoránaigh Eachtrannach/eachtrannaigh Strainséir/strainséirí Is de bhunadh...é. Iarrthóir tearmainn/iarrthóirí tearmainn Dídeanaí/dídeanaithe Imirceach/dul ar imirce Inimirceach/inimirce

Stór focal	Samplaí
Tíortha (de réir mar is gá)	An Eilvéis An Bhrasaíl An Airgintín An tSualainn An Rómáin An Araib Shádach An Iaráic An Iaráin An India An Phacastáin An Nua-Shéalainn Meicsiceo Meiriceá Lár An Afraic Theas
Ainmneacha bailte in Éirinn agus thar lear (de réir mar is gá)	Dún Dealgán Caisleán an Bharraigh An Uaimh Port Láirge An Bhruiséil Nua-Eabhrac Londain Glaschú Dún Éideann Páras An Róimh
An teaghlach	Páiste aonair Dílleachta Páiste a uchtú Páiste a thógáil ar altramas Sin-seanathair Sin-seanmháthair Garnia Garneacht Sean-aintín Seanuncail

Stór focal	Samplaí
Pobail chreidimh	Caitliceach/Caitlicigh Protastúnach/Protastúnaigh Anglacánach/Anglacánaigh Preispitéireach/Preispitéirigh Modhach/Modhaigh
	Críostaí/Críostaithe Giúdach/Giúdaigh Hiondúch/Hiondúigh Moslamach/ Moslamaigh Búdaí/Búdaithe
	Aindiachaí/Aindiachaithe
Slite beatha (Féach Topaic 5)	

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos orthu féin agus ar dhaoine eile, ainmneacha agus teidil ómóis a lua más gá, iad a litriú más gá, seoltaí agus uimhreacha gutháin a sholáthar chomh maith le seoltaí ríomhphoist, dáta agus áit bhreithe, aois, inscne, stádas pósta, creideamh (má bhaineann le hábhar) agus náisiúntacht. Beidh siad in ann cur síos ar bhail an teaghlaigh agus cuntas a thabhairt ar an chineál oibre a dhéanann siad.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann aon ábhar léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuas a láimhseáil, mar shampla foirmeacha iarratais, suirbhéanna agus ailt.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríofa a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chomhlíonadh go sásúil, mar shampla foirmeacha, suirbhéanna agus litreacha.

Topaic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe

Feidhmeanna		Samplaí
2.1	Ag labhairt faoi cheannach tí/árasáin.	Tá sé i gceist agam teach a cheannach amach anseo. Labhair mé le gníomhaire eastáit le gairid maidir le teach a cheannach. Caithfidh mé iarratas a chur isteach i gcomhair morgáiste.
2.2	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	Níl an dara rogha agam ach seomra a ligean ar cíós, tá an morgáiste an-chostasach. Ba bhreá liom síneadh a chur leis an teach an bhliain seo chugainn. Beidh orm an teach ar fad a athmhaisiú gan mhoill.
2.3	Ag cur tuairimí in iúl faoi rudaí atá le fáil i dteach/in árasán.	Is breá liom na hurláir adhmaid. Tá siad i bhfad níos folláine ná cairpéid. Bíonn an grianán an-chompordach sa samhradh. Tine gháis atá ann. B'fhearr go mór liom tine oscailte. Tá radharc deas againn ar na sléibhte.
2.4	Ag déanamh cur síos ar áit.	Ceantar tuaithe atá ann. Tá sé timpeall fiche míle siar ó chathair na Gaillimhe. Ceantar tionsclaíochta a bhí ann ach dúnadh a lán de na monarchana le blianta beaga anuas. Tá sé iargúlta go maith. Tá an baile is cóngaraí deich míle uainn.
2.5	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi áit.	An bhfuil mórán daoine ina gcónaí ansin? Tá timpeall cúig mhíle de dhaonra ann. Cén obair a dhéanann na daoine? Tá eastát tionsclaíochta ar imeall an bhaile agus tá cuid mhaith de bhunadh na háite ag obair ansin. An mbíonn sé deacair cead pleanála a fháil sa cheantar sin?
2.6		Tá na háiseanna ar fad le fáil anseo.

Feidhmeanna		Samplaí
2.7	<p>Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar cathrach.</p> <p>Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar tuaithe.</p> <p>Féach chomh maith Cúrsaí sóisialta agus dlí (Topaic 12).</p>	<p>Tá neart bialann, amharclann agus dánlann ann.</p> <p>Tá neart áiseanna sóisialta ann.</p> <p>Tá a lán foirgnimh stairiúla ann le cuairt a thabhairt orthu.</p> <p>Chuireadh an brú tráchta agus an torann as do dhaoine sular tógadh an bóthar nua.</p> <p>Tá neart crann agus plandaí le feiceáil san fhoraois.</p> <p>Tá siúlóidí deasa cois cósta ann.</p> <p>Bíonn a lán ainmhithe agus éan le feiceáil.</p> <p>Níl aon chóras iompar poiblí againn sa cheantar.</p> <p>Bíonn ar dhaoine taisteal go dtí an chathair le dul ag obair.</p> <p>Tá ceangal leathanbhanda ag teastáil go géar sa cheantar seo.</p>

Gramadach	Samplaí
<p>An aimsir ghnáthchaite (go háirithe na briathra neamhrialta)</p> <p><i>Ba ghnách + le</i> chun an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl</p> <p>An réamhfhocail <i>ar</i></p> <p>An leagan ceart de na réamhfhocail chúil roimh ainmneacha áite leis an alt agus gan an t-alt</p>	<p>Bhíodh a lán daoine ag obair san eastát. Thagadh neart turasóirí chun na háite.</p> <p>Ba ghnách lena lán daoine a bheith ag obair san eastát. Ba ghnách le neart turasóirí teacht chun na háite.</p> <p>Bíonn ar dhaoine an bus a fháil. Tá slaghdán ar Shíle. Beidh cruinniú ag an choiste ar ball.</p> <p>Tá teach acu in Inis agus chomh maith le teach saoire sa Daingean. Is féidir taisteal go héasca go Droichead Nua agus go dtí na Solláin. Chaith siad seal ina gcónaí in Albain agus i Sasana.</p>

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
<p>Logainmneacha na hÉireann</p> <p>Ba cheart aird na bhfoghlaimoirí a dhíriú ar phríomh-logainmneacha na tíre agus logainmneacha a gceantar féin.</p>	<p>Áth Béal Carraig Cill Cluain Gort Inis Lios Muileann Ráth</p> <p>An Coimisiún Logainmneacha www.logainm.ie</p>

Stór focal	Samplaí
<p>Ag ceannach tí/árasáin</p>	<p>Morgáiste Éarlais Dleacht stampa Gníomhaire eastáit Ceant</p>

Stór focal	Samplaí
Ginearálta	<p>Tionónta/tionóntaí Áit a ligean (amach) ar cíos Síneadh a chur le... Teach a athmhaisiú</p>
Rudaí a bhíonn le fáil i dteach/in árasán/i ngairdín	<p>Cairpéad/cairpéid Brait urláir/brait urláir Urlár adhmaid Balcóin Cuirtín/cuirtíní Tine oscailte Tine gháis Teasaire/téitheoir Téitheoir leictreach Páipéar balla Póstaer/póstaeir Teach gloine Bothán Grianán Sconsa Cabhsa Léana Lasc Plocóid Soicéad Murlán Buacaire Matal Teallach Radaitheoir/radaitheoirí Folúsghlantóir Triomadóir</p>
Cineálacha áite	<p>Ceantar tuaithe Ceantar cathrach Ceantar talmhaíochta Ceantar iascaireachta Ceantar tionsclaíochta Ceantar turasóireachta Ceantar sléibhtiúil</p> <p>Portach Ag baint móna</p>

Stór focal	Samplaí
Ainmhithe	<p>An cósta Canáil/cánálacha Droichead/droichid Gleann/gleannta Cuan/cuanta Cé/céanna Port/poirt</p> <p>Capall/capail Asal/asail Bó/eallach Caora/caoirigh Uan/uain Muc/muca Gabhar/gabhair</p> <p>Coinín/coiníní Broc/broic Sionnach/sionnaigh (nó madra rua/madraí rua) Giorria/giorriacha</p>
Éanlaith	<p>Éan/éin Cearc/cearca Coileach/coiligh Sicín/sicíní Faoileán/faoileáin Spideog/spideoga Fáinleog/fáinleoga Préachán/préacháin Dreoilín/dreoilíní Lon dubh/lonta dubha Smólach /smólaigh</p>
Feithidí agus araile	<p>Cuilleog/cuilleoga Beach/beacha Ciaróg/ciaróga Damhán alla/damháin alla Féileacán/féileacáin Feithid/feithidí Dreancaid/dreancaidí</p> <p>Seilide/seilidí Luch/lucha (nó luchóg/luchóga)</p>

Stór focal	Samplaí
Crainn	Francach/francaigh (nó luchóg mhór/luchóga móra) Crann darach Crann feá Crann leamhain Crann caorthainn Seiceamar
Bláthanna	Bláth/bláthanna Duilleog/duilleoga Rós/rósanna Nóinín/nóiníní Plúirín sneachta/plúiríní sneachta Lus an chromchinn

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos ar theach nó ar árasán agus na seomraí atá istigh iontu. Beidh siad in ann trácht ar bhaill troscáin, éadaí leapa agus ar mhaisiú tí; cur síos ar theach a cheannach, ar chostais, ar sheirbhísí agus ar shaoráidí; cur síos ar cheantar, ar an timpeallacht nádúrtha agus gnéithe geografacha; a leithéid de chur síos a lorg/a thuiscint ó dhaoine eile, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí sin a mhalartú, a gcuid tuairimí féin a mhíniú agus a phlé le daoine eile.

Léamh

Tuigfidh na hiarrthóirí aon chur síos ar na rudaí atá luaite thuas i réimse leathan ábhar léitheoireachta.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chur i gcrích go sásúil.

Topaic 3: Daoine eile

Feidhmeanna		Samplaí
3.1	Ag rá cén aithne atá agat ar dhuine.	Tá aithne mhaith agam ar Phádraig. Bhíomar in aon rang le chéile sa mheánscoil. Níor casadh Seán orm go dtí le déanaí. Táim an-mhór le Bríd, is dlúthchairde muid le blianta.
3.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi aois.	Cén aois atá ag Pól?/Cén aois é Pól? Níl mé cinnte. Tá sé sna déaga anois, is dócha. Fear meánaosta atá ann.
3.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chaidreamh.	Cá fhad atá sibh ag súil amach le chéile anois? Dhá bhliain nó mar sin. An bhfuil sí i ngrá le Brian? Táimid go mór i ngrá le chéile. Chuir sé ceiliúr pósta orm oíche Fhéile Vailintín. Scar mé féin agus mo pháirtí cúpla seachtain ó shin. Bhíomar ag argóint de shíor. Tá sé ar intinn againn pósadh an bhliain seo chugainn. An réitíonn tú go maith lena thuismitheoirí? Réitíonn. Tá siad an-lách.
3.4	Ag cur grá nó cion in iúl.	A stór/a stóirín. A thaisce. A rún. A ghrá geal mo chroí. A mhuirín.
3.5	Ag rá cén chaoi ar chuir rud éigin isteach ort.	Bhí mé croíbhriste nuair a scaramar. Bhí mé an-trína chéile nuair a d'fhág Bríd. Tá mé in ísle brí ó scar mé féin agus Pádraig/ó thit mé amach le Máire.
3.6	Ag rá cén fáth a dtaitníonn duine leat.	Is breá liom í, tá sí gealgháireach suairc. Tá pearsantacht an-láidir aige.

Feidhmeanna		Samplaí
3.7	Ag rá cén fáth nach dtaitníonn duine leat.	Tá Pól an-bharrúil, bím sna trithí gáire nuair a bhíonn sé ag insint scéalta grinn. Cuireann sé isteach orm mar is minic a bhíonn sé sotalach agus borb. Tá Áine i bhfad ródháiríre. Cuireann Máire isteach go mór orm mar ní bhíonn sí riamh in am!
3.8	Ag tabhairt eolais faoin chuma atá ar dhuine.	Fear ard atá ann; tá sé beagnach sé troithe ar airde. Tá sé ard, caol agus tá croiméal air. Tá sé measartha téagartha. Chaill sé meáchan le tamall. Chuir sé suas meáchan ó chonaic mé go deireanach é.
3.9	Ag déanamh comhghairdeas le duine.	Bhí lúcháir orm an dea-scéala a chloisteáil. Déanaim comhghairdeas ó chroí leat. Go maire sibh bhur nuacht.
3.10	Ag déanamh comhbhrón le duine.	Tá brón orm é sin a chloisteáil. Bhí brón orm a chloisteáil go... Ní maith liom do thrioblóid. Ní maith liom do bhris.

Gramadach	Samplaí
<p>Ainmfhocail le foirm iolra ar leith san ainmneach i ndiaidh orduimhreacha</p> <p>An modh foshuiteach (chun guí a chur in iúl)</p> <p>Focail cheana (gan infhilleadh)</p>	<p>Troigh Dhá throigh 3-6 troithe 7-9 dtroithe</p> <p>Féach chomh maith: pingin/orlach/bliain/ceann/cloigeann/seachtain/uair</p> <p>Go maire tú do nuacht. Go dté tú slán. Go maithe Dia dom é.</p> <p>A stór A rún</p>

Stór focal	Samplaí
<p>Caidreamh le daoine eile</p>	<p>Tá aithne mhaith agam ar... Dlúthchara/dlúthchairde A bheith mór le duine A bheith ag siúl amach le duine</p> <p>Páirtí Leannán Cion/gean a bheith agat ar dhuine Grá a bheith agat do dhuine</p> <p>Bheith i ngrá le... Titim i ngrá le... Ceiliúr pósta Ceiliúr pósta a chur ar... Leispiach Homaighnéasach Aerach Caidreamh collaí a bheith agat le duine</p>

Stór focal	Samplaí
	<p>A stór/a stóirín A thaisce A mhuirín A ghrá geal A rún</p> <p>Duine... Dícheallach Ardaidhmeannach Dáiríre Mí-ionraic Sotalach Giorraisc Borb</p>
<p>Pearsantacht</p> <p>Aois duine</p>	<p>Múinte (nó béasach) Leadránach Santach Fiosrach Deisbhéalach Searbhasach Tionscantach Amaideach Gealgháireach Ceanndána Deaslámhach Ciotach Fuinniúil Duine a bhfuil féith an ghrinn ann/inti Duine a bhfuil pearsantacht láidir aige/aici Duine duairc Duine suairc</p> <p>Sna déaga Déagóir/déagóirí Meánaosta Sean (nó aosta) Anonn go maith sna blianta</p>

Stór focal	Samplaí
Cuma	Caol Maol Trom Tá croiméal air Téagartha Tá sé beagnach... Sé troithe ar airde Dhá mhéadar ar airde Níl sé ach deich gcloch meáchain.

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...
<p>Labhairt agus éisteacht Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chaidreamh pearsanta. Beidh siad in ann cur síos ar chuma agus ar phearsantacht daoine eile agus plé a dhéanamh orthu. Beidh siad in ann a leithéid d’eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé. Beidh siad in ann comhghairdeas agus comhbhrón a dhéanamh ar shlí a n-oireann don chomhthéacs, agus freagra oiriúnach a thabhairt nuair a dhéantar comhghairdeas/comhbhrón leo féin.</p> <p>Léamh Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.</p> <p>Scríobh Ba cheart go mbeadh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair seo a chur i gcrích go sásúil.</p>

Topaic 4: Am saor agus caitheamh aimsire

Feidhmeanna		Samplaí
4.1	Ag léiriú suime.	<p>Is breá liom an tOireachtas. Bím ann gach bliain, is cuma cá mbíonn sé ar siúl. Taitníonn péintéirí de chuid an naoú haois déag go mór liom.</p> <p>Tá an leabhar nua le John Banville thar a bheith maith. Tá an príomhcharachtar agus an plota an-neamhghnách, dar liom.</p>
4.2	Ag rá go bhfuil duine an-tógtha le rud.	<p>Tá Tomás an-tógtha le damhsa nua-aimseartha, téann sé anonn go Londain chuig ranganna go rialta.</p> <p>Tá an-suim go deo aici i gcúrsaí ealaíne, go háirithe sa dealbhóireacht.</p>
4.3	Ag déanamh cur síos ar ócáid ar fhreastail tú uirthi.	<p>Chonaic mé an seó nua atá ag an fhear grinn Tommy Tiernan i mBaile Átha Cliath le déanaí. Thaitin an chuid is mó de na scéalta grinn liom ach shíl Pól go raibh cuid acu rógháirsiúil.</p> <p>Bhí mé i láthair ag seoladh leabhar nua Áine Ní Ghlinn aréir. Cnuasach filíochta dátheangach atá ann.</p>
4.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	<p>An é sin an t-aisteoir a raibh an phríomhpháirt aige sa dráma? Is é.</p> <p>Ní dóigh liom é, measaim go bhfuil an fear thall níos sine.</p> <p>Léigh tusa an leabhar nua le Anne Enright, nár léigh? Cad a shíl tú de? Léigh mé ansin le gairid é. Bhí an chéad chúpla caibidil ceart go leor ach d'éirigh sé saghas leadránach ina dhiaidh sin.</p>
4.5	Ag moladh rud éigin a dhéanamh agus a leithéid de mholadh a fhreagairt.	<p>An mbeadh fonn ort dul chuig an chluiche i bPáirc an Chrócaigh ag an deireadh seachtaine?</p>

Feidhmeanna		Samplaí
4.6	Ag tagairt d'fhéilte faoi leith.	<p>Níl a fhios agam. Bheadh sé an-deacair ticéid a fháil anois agus, ar aon nós, beidh na buaicphointí ar an teilifís.</p> <p>Cad faoi dul chuig taispeántas Monet sa Dánlann Náisiúnta? Sin smaoineamh maith. Níl a fhios agam cén uair a chríochnaíonn sé? Ag deireadh na míosa, sílim.</p>
4.7	Ag spreagadh duine eile chun aontú leat.	<p>Tá cóisir mhór ar siúl i dteach Mháire Oíche Shamhna. Tá siúlóid eagraithe ag an Choiste Pobail le haghaidh Lá Caille.</p>
4.8	Ag spreagadh duine eile chun easaontú leat.	<p>Nach bhfuil an ceol seo go hiontach? Bhí an cluiche sin thar cionn, nach raibh?</p>
4.9	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí spóirt.	<p>Cinnte, níor thaitin an cheolchoirm sin leat? Ní féidir gur thaitin an leabhar sin leat! Ná habair go dtéann tú ar saoire san áit sin!</p> <p>Bhí cluiche maith ag na cúlaithe. Theip orthu dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile. Comhscór a bhí ann ag leath ama. Tá foireann mhaith ag mionúir an chontae i mbliana. Bhí an bua ag fear Chill Chainnigh.</p>

Gramadach	Samplaí
An t-ainmfhocal agus an t-alt	An t-aisteoir An tOireachtas An seó An tsraith An fhilíocht An chóisir An cluiche
An t-ainmfhocal iolra (lag agus tréaniolra)	Na péintéirí Na scéalta Na cúlaithe Na hamhráin Na pictiúrlanna
An t-ainmfhocal agus an aidiacht	Leabhar nua Seó breá Léine ghorm Cóisir mhór Foireann mhaith Scéalta deasa Cluichí leadránacha

Cultúr na hÉireann	Tagairtí/samplaí
Eolas ar na féilte agus na nósanna a bhain nó a bhaineann leo.	Oíche Chaille/Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Lá Fhéile Bríde Lá Fhéile Pádraig Máirt Inide Céadaoin an Luathrigh Aoine an Chéasta Domhnach Cásca Oíche Fhéile Eoin Oíche Shamhna Oíche Nollag Lá Nollag Lá an Dreoilín

<p>Eolas ar an amhránaíocht, an damhsa agus an ceol Gaelach.</p> <p>Féilte Gaelacha</p> <p>Na cluichí Gaelacha</p> <p>Litríocht na Gaeilge (Na mórscríbhneoirí, dánta, drámaí, gearrscéalta, úrscéalta)</p>	<p>Ceol ar an sean-nós Damhsa ar an sean-nós Damhsa céilí Damhsa seite Na gléasanna ceoil</p> <p>An tOireachtas www.antoireachtas.ie Fleadh Cheoil na hÉireann www.comhaltas.com</p> <p>Peil Iománaíocht Camógaíocht Na comórtais</p> <p>Cumann Lúthchleas Gael www.gaa.ie</p> <p>Tá eolas faoi scríbhneoirí na Gaeilge le fáil ar portraidi.ie/ga/, www.ainm.ie</p> <p>www.duchas.ie</p>
---	--

Stór focal	Samplaí
<p>Caitheamh aimsire (ginearálta)</p>	<p>Fear grinn (bean ghrinn) Fuirseoir (banfuirseoir) Damhsóir/damhsóirí Ealaíontóir/ealaíontóirí Aisteoir/aisteoirí Péintéir/péintéirí Dealbhóir/dealbhóirí Dearthóir/dearthóirí Grianghrafadóir/grianghrafadóirí Ceoldráma Ceolfhoireann Bailé Damhsa seit Péintéireacht Dealbhóireacht Grianghrafadóireacht</p>

Stór focal	Samplaí
	Iarsmalann Dánlann Taispeántas Turas treoraithe Ealaín Léiriú Taispeántas ealaíne Cúrsaí ealaíne Oscailt oifigiúil Ticéid a chur in áirithe
Briathra	Ag cócaireacht Ag péintéireacht Ag potaireacht Ag imirt cártaí Ag imirt fichille Ag imirt cluichí ríomhaireachta Ag cniotáil
Cineálacha spóirt	Rothaíocht Lúthchleasaíocht Gleacaíocht Scuais Iomrascáil
Cúrsaí spóirt	Cúl Cúilín (pointe) Cúl báire Cúlaí/cúlaithe Tosaí/tosaithe Fear/fir lár páirce (nó bean/mná lár páirce) Cic pionóis Cic saor Calaois Cluiche cáilíochta Cluiche leathcheannais Cluiche ceannais

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí leabhar agus léitheoireachta	<p>Dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile Leath ama Comhscór Toradh maith Drochthoradh Curaidh/seaimpíní (an chontae/an chúige/na hÉireann) Na Cluichí Oilimpeacha Sraith na hÉireann Na mionúir (foireann na mionúr) Na sinsir (foireann na sinsear) Geallghlacadóir (geall a chur ar...) Tráchttaire spóirt An tráchttaireacht Craoladh beo Buaiteoirí Na buaicphointí Lucht tacaíochta Lucht leanúna</p> <p>Seoladh leabhair Teideal Clúdach bog Clúdach crua Foilsitheoir Eagarthóireacht Caibidil Plota (téama/ábhar) Na carachtair An príomhcharachtar</p>
Ócáidí	<p>Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Samhain Lá Fhéile Stiofáin Oíche Fhéile Eoin Oíche Nollag Lá Fhéile Vailintín Lá saoire bainc</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann cur síos ar na huaireanta a bhíonn am saor acu agus ar na rudaí a dhéanann siad lena linn, ag trácht go háirithe ar chaitheamh aimsire agus imeachtaí a bhfuil spéis acu iontu: siamsaíocht, cineálacha spóirt, léitheoireacht agus araile. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí sin a mhalartú agus na rudaí a thaitníonn nó nach dtaitníonn leo féin a phlé agus a mhíniú. Beidh siad in ann cur síos ar eachtraí agus ar eispéiris, mar shampla cuntas a thabhairt ar chluiche, ar ábhair léitheoireachta agus ar ábhair chraolta.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann aon téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ábhair phoiblíochta agus léirmheasanna ar leabhair, scannáin, dlúthdhioscaí, drámaí agus araile; cuirí chuig ócáidí faoi leith, mar shampla seoladh leabhair nó dlúthdhiosca.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe freagraí a thabhairt ar chuirí agus léirmheasanna a scríobh ar leabhar, ar scannán, ar dhráma agus mar sin de.

Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta

Feidhmeanna		Samplaí
5.1	Cur síos a dhéanamh ar chruthú/chaillteanas fostaíochta.	Tá an comhlacht Meiriceánach Radius le céad post nua a chruthú sa Daingean. Cailleadh leathchéad post ar eastát tionsclaíochta Ghaoth Dobhair an tseachtain seo. Tá monarcha nua le tógáil sa Rinn.
5.2	Ag fiafraí de dhaoine cén post atá acu agus ag freagairt na ceiste sin.	Cén post atá agat? Is státseirbhíseach mé sa Roinn Airgeadais. Tá mé ag obair mar ríomhchláraitheoir le comhlacht Seapánach. Bím ag obair le daoine faoi mhíchumas san Ionad Sláinte. Tá mé i gceannas ar an rannóg airgeadais sa chomhlacht.
5.3	Ag tabhairt eolais faoi dhálaí oibre.	Tá an t-íosphá á íoc linn faoi láthair ach tá an ceardchumann ag lorg ardú pá dúinn. Tá athnuachan le déanamh ar mo chonradh an mhí seo chugainn. Oibrím na gnáthuaireanta oifige, óna naoi go dtí a cúig.
5.4	Ag léiriú spéise/easpa spéise.	Bheadh spéis agam i bpost bainistíochta. Ní bheadh aon spéis agam i bpost riaracháin. B'fhéarr liom a bheith ag obair le daoine eile ná a bheith ag obair i m'aonar.
5.5	Ag lorg agus ag tabhairt comhairle.	An molfa dom cur isteach ar an phost sin? Sílim gur post iontach a bheadh ann duit. Measaim go mbeadh sé an-fheiliúnach duit. Measaim gur cheart duit ardú pá a lorg. Mholfa duit an fhadhb a phlé leis an stiúrthóir.
5.6	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	Tá sé i gceist agam sos gairme a thógáil an bhliain seo chugainn. Beidh mé ar shaoire mháithreachais ag tús na bliana seo chugainn.

Feidhmeanna		Samplaí
5.7	Ag léiriú fiosracha.	Tá sé ar intinn agam ardú céime a lorg. Níl a fhios agam cé a fuair an post. An bhfaighimid bónas ag an Nollaig, meas tú? An dóigh leat gurb í Máire a cheapfar ina stiúrthóir?
5.8	Ag léiriú iontais.	Nach aisteach go bhfuair Pól an post sin. Is post sinsearach é agus níl mórán taithí aige. Nach gcuireann sé ionadh ort go bhfuil Máire ag éirí as? Níl sí anseo ach le cúpla mí. Tá ionadh an domhain orm. B'fhéidir go raibh easaontas idir í féin agus Peadar. Chuala mé ráfla nach bhfuil sí róshásta anseo.
5.9	Ag tabhairt treoracha (sa láthair oibre).	Cuir an beart seo sa phost, le do thoil. Ar mhiste leat teachtaireacht ríomhphoist a chur chuig Bríd? Cuir an gléas freagartha ar siúl agus tú ag imeacht, le do thoil. An bhféadfá cruinniú a shocrú le Pól Ó Dúill don Luan seo chugainn, le do thoil? An bhféadfá an litir seo a chlárú agus a chur sa phost, le do thoil?
5.10	Ag labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta.	Ligeadh caoga oibrí chun bealaigh i bPort Láirge. Tá aighneas tionsclaíoch ar siúl san aerfort faoi láthair. Dúirt an comhlacht nach ndéanfaí na conarthaí a athnuachan.

Gramadach	Samplaí
An briathar saor (san aimsir chaite, san aimsir láithreach agus san aimsir fháistineach, go háirithe)	Cailleadh Cuirtear Osclófar
An modh coinníollach	Bheadh/ní bheadh Dúirt sé go mbeadh/nach mbeadh An molfa dom...?
An chopail móide claoninsint (aimsir láithreach agus aimsir chaite)	Deir Seán gur múinteoir é. Deir Seán gur ailtire é. Deir Seán gurb é Pól is fearr sa rang. Deir Úna gur uirthi féin atá an locht. Deir Seán gurb álainn an áit é. Dúirt Seán gur mhúinteoir é. Dúirt Seán gurbh ailtire é. Dúirt Seán gurbh é Pól ab fhearr sa rang. Dúirt Úna gurbh uirthi féin a bhí an locht. Dúirt Seán gurbh álainn an áit í.

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Fostaíocht sa Ghaeltacht	Údarás na Gaeltachta www.udaras.ie

Stór focal	Samplaí
Slite beatha (de réir mar is gá)	Tréidlia Gníomhaire taistil Gníomhaire eastáit Radharceolaí Maor tráchta Bearbóir Máinlia Siúinéir Státseirbhíseach Feirmeoir Oibrí riaracháin Bean tí Fear tí Píolóta Ríomhchláraitheoir Eolaí Oibrí sóisialta Saighdiúir Abhcóide Feighlí Feighlí linbh Feidhmeannach
Ginearálta	Comhlacht (cuideachta) Bord bainistíochta an chomhlachta Stiúrthóir an chomhlachta Fostaíocht a chur ar fáil/a chruthú Poist le cruthú Poist le cailleadh Pacáiste iomarcaíochta Fostóir/fostóirí Fostaí/fostaithe Cianobair Duine a bhriseadh as a phost Fostaithe a ligean chun bealaigh

Stór focal	Samplaí
<p>An foclóir a bhaineann le hagallaimh agus le hiarratais ar phost.</p>	<p>Bata agus bóthar a thabhairt do... (neamhfhoirmeálta)</p> <p>Sos gairme Saoire mháithreachais Ar stailc Aighneas tionsclaíoch</p> <p>Íocaíochtaí leasa shóisialaigh Liúntas/liúntais Ráta cánach Gnáthuaireanta oibre Conradh a athnuachan An meánphá An t-íosphá An t-uasphá</p> <p>Folúntas Iarratas Bord agallaimh Taithí Cumas Scileanna Oibriú mar pháirt d'fhoireann Oibriú as do stuaim féin Spriocdháta Teistiméireacht Moltóirí Cáilíochtaí riachtanacha Cáilíochtaí inmhianaithe Pearsantacht thaitneamhach An bainisteoir pearsanra</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann a rá cén post atá acu, cur síos ar an obair a dhéanann siad ó lá go lá, na dálaí oibre atá acu (pá, uaireanta oibre, laethanta saoire, cúrsaí earcaíochta agus araile). Beidh siad ábalta labhairt faoi na pleananna atá acu ó thaobh a gcuid oibre féin de agus labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe:

- Fógraí poist
- Dálaí fostaíochta
- Eolas faoi chúraimí poist

Ailt nuachta agus gné-ailt faoin saol oibre, faoi chúrsaí oibre agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe:

- Litreacha iarratais
- Cuntas ar a bpost féin/pleananna atá acu.

Maidir le cur isteach ar phost, beidh na hiarrthóirí a bhfuil an leibhéal seo bainte amach acu in ann:

- Freastal ar agallamh agus eolas a sholáthar faoina gcúlra, na cáilíochtaí agus an taithí oibre atá acu chomh maith le ceistanna faoi na hábhair chéanna a thuiscint agus a fhreagairt.
- Gnáthdhálaí oibre a thuiscint.
- Caithfear go mbeidh an teanga a mbainfear úsáid aisti san agallamh measartha intuartha agus caighdeánach. Beidh na hiarrthóirí in ann a gcuid tuairimí a chur in iúl, ach gach seans nach mbeidh siad in ann argóintí casta a thuiscint ná a fhorbairt.

Maidir le cumas daoine feidhmiú trí mheán na Gaeilge sa láthair oibre, féach an cuntas ar na scileanna éagsúla (lch 6–8).

Topaic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte

Feidhmeanna		Samplaí
6.1	Ag rá cad iad na drochnósanna atá agat.	Caithfidh mé a admháil go n-ithim an iomarca feola agus rudaí milse. Is dócha go n-ólaim an iomarca piontaí anois agus arís. Níl mé róthógtha le glasraí ná torthaí.
6.2	Ag déanamh cur síos ar na rudaí a moladh duit a dhéanamh.	Mhol an dochtúir dom níos mó glasraí a ithe, cóilis agus spionáiste agus a leithéidí. Tá siad sin go maith don tsláinte. Caithfidh mé gearradh siar ar na deochanna meisciúla, go háirithe an fíon dearg. Dúirt an dochtúir liom dul ar aiste bia, tá an colaistéaról ró-ard, is cosúil.
6.3	Ag cur comhairle ar dhuine.	B'fhiú go mór duit gearradh siar ar an fheoil dhearg agus tuilleadh glasraí a ithe. D'fhéadfá triail a bhaint as luibheanna agus sinséar in áit salainn. Glac rudaí go réidh. Tá an iomarca brú ort faoi láthair. Ba cheart duit triail a bhaint as an oideas seo do stobhach. Tá sé an-bhlasta ar fad.
6.4	Ag labhairt faoi chócaireacht.	Ní bhíonn an t-am agam béile a réiteach dom féin gach tráthnóna. Tá cúpla oideas agam agus bainim úsáid astu go rialta. Is breá leis na páistí na comhábhair a mheascadh nuair a bhím ag cócaireacht.
6.5	Ag tabhairt rabhadh do dhuine.	Bí cúramach, tá cnónna san anlann sin. Bí cúramach, tá cnámha beaga san iasc sin. B'fhéidir go bhfuil an tae sin róthe. Tá brón orm, ach ní féidir liom cruithneacht a ithe.
6.6	Ag déanamh plé ar bhia agus ar bhéilí.	Ar bhain tú triail as an bhialann nua sin a d'oscail le gairid? Níor bhain. Chuala mé go bhfuil sí an-chostasach agus go bhfuil an tseirbhís

	<p>an-mhall ar fad. Is fearr liom féin an <i>Bistro</i>. Bíonn an caighdeán an-ard ann i gcónaí.</p> <p>Bhí orainn fanacht fiche nóiméad le haghaidh boird, cé go raibh áit curtha in áirithe againn.</p> <p>Cheap mé go raibh sé an-réasúnta. Ní raibh sé ach ochtó euro do bheirt, an fíon agus an tseirbhís san áireamh.</p> <p>Nach bhfuil sé aisteach nach raibh siad sásta glacadh le cárta creidmheasa?</p> <p>Bhí an freastalaí an-deas nuair a rinne Pól gearán faoi na glasraí. Fuaireamar lascaine agus gloine fíona saor in aisce.</p>
--	--

Gramadach	Samplaí
<p>An t-ainm briathartha le cuspóir</p> <p>Na réamhfhocail <i>do, de, faoi, mar, ó, roimh, trí, um</i> roimh chonsain</p>	<p>Na comhábhair a mheascadh Ní féidir liom cnónna a ithe. Dúirt mé léi gan sin a dhéanamh. Bia orgánach a cheannach. Glasraí a ullmhú.</p> <p>Mhol sé do Mháire stad den ghearán. Thit an pláta de thimpiste. Bhí sé ag caint faoi bhia orgánach. Tá sé ag obair mar fhreastalaí. Theastaigh comhairle ó Thomás. Tá sé ag gearradh siar ar an fhíon. Beidh mé aclaí roimh dheireadh na bliana. Chuaigh an teach trí thine. Beidh mé anseo um Cháisc.</p>

Stór focal	Samplaí
Cineálacha éisc	Tuinnín Cadóg (cadóg dheataithe) Scadán Leathóg Sól Trosc Breac Faoitín Portán Gliomach Oisre/oisrí
Cineálacha feola	Caoireoil Laofheoil Ae Putóg bhán/dhubh Stobhach mairteola
Glasraí	Cóilis Ubhthoradh Cúcamar Cúirséad Spionáiste Biabhóg Arbhar milis
Torthaí	Seadóg Anann Caora fíniúna Sú talún Sú craobh Sméara dubha
Bia agus deoch - ginearálta	Bia orgánach Bia úr Bia réamhdhéanta Bia gasta Aiste bia

Stór focal	Samplaí
An chócaireacht	<p>Deochanna meisciúla Deochanna neamh-mheisciúla</p> <p>Mustard Ola chócaireachta Subh Mil Sinséar Rísín/rísíní</p> <p>Biabhóg Luibheanna</p> <p>Pancóg/pancóga Toirtín aráin Plúr</p> <p>Geireach Sailleach</p> <p>Oideas Na comhábhair a mheascadh. An craiceann a bhaint de na prátaí. Dhá leath a dhéanamh den chumasc. Na glasraí a ghearradh ina slisíní.</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chineálacha éagsúla bia agus dí, na bianna agus deochanna sin a ordú, agus eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh cúrsaí bia, dí, sláinte, bialanna, tithe tábhairne agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe biachláir, oidis chócaireachta, léirmheasanna ar bhialanna agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe treoracha maidir le cócaireacht, léirmheasanna ar bhialanna agus araile.

Topaic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
7.1	Ag lorg eolais faoi chúrsaí.	Cén uair a bheidh an chéad chúrsa eile ag tosú? An mbeidh aon dianchúrsa ar siúl le linn shaoire na Cásca? An mbeidh cúrsa ardleibhéil ar siúl aon am i mí Lúnasa? An bhfuil bróisiúr na bliana seo chugainn ar fáil fós?
7.2	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí.	Cuirfear tús leis an chéad chúrsa eile ar an Satharn, an tríú lá de mhí an Mheithimh. Beidh cúrsa ag tosú Aoine an Chéasta. Beidh cúrsaí ar siúl ag an bhunleibhéal, ag an mheánleibhéal agus ag an ardleibhéal.
7.3	Ag lorg eolais maidir le clárú agus íocaíocht le haghaidh cúrsaí.	An gcuirfeá foirm iarratais chugam, le do thoil? An féidir liom foirm iarratais a íoslódáil ón idirlíon? Cad go díreach atá san áireamh sa phraghas sin? An féidir liom íoc le cárta creidmheasa?

Feidhmeanna		Samplaí
7.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi lóistín.	<p>Bheinn buíoch dá seolfá admháil chugam, le do thoil.</p> <p>An bhfuil aon óstán cóngarach don ionad? An gcuirfeá seomra singil in áirithe dom i dteach lóistín?</p> <p>Is féidir leaba, bricfeasta agus dinnéar a fháil le teaghlach Gaeltachta nó is féidir teach féinfhrestail a roinnt le daoine eile ar an chúrsa.</p> <p>Tá cúpla teach lóistín sa cheantar.</p>
7.5	Ag lorg eolais faoi chúrsaí taistil.	<p>Cén tslí is fearr chun an Cheathrú Rua a bhaint amach?</p> <p>Cén bealach is fearr le dul go Gleann Cholm Cille?</p> <p>An bhfuil bus ann a théann díreach ón Daingean go Trá Lí?</p> <p>An bhfuil rátaí speisialta acu do mhic léinn?</p>
7.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí taistil.	<p>Níl aon bhus a théann díreach go Gaoth Dobhair. Beidh ort athrú i Leitir Ceanainn. Ar an drochuair, ní féidir suíochán a chur in áirithe.</p> <p>Níl mé cinnte cén t-am a imíonn an chéad bhus ar an Domhnach. Beidh ort ceist a chur sa stáisiún.</p> <p>Beidh clár ama nua ag Bus Éireann an tseachtain seo chugainn.</p>
7.7	Ag cur comhairle ar dhuine.	<p>Mholfaínn duit tacsáí a fháil má bhíonn an-chuid bagáiste agat.</p> <p>B'fhearr duit carr a fháil ar cíós.</p> <p>Bí cúramach, tá an bóthar go dona idir na Cealla Beaga agus Gleann Cholm Cille.</p>
7.8	Ag lorg agus ag tabhairt treoracha.	<p>Cá háit go díreach a bhfuil an t-ionad suite?</p> <p>An bhfuil an t-áras i bhfad ó lár an tsráidbhaile?</p>

Feidhmeanna		Samplaí
		<p>Téigh tríd an bhaile agus tóg an chéad chasadh ar dheis. Ansin lean na comharthaí don Ionad.</p> <p>Tá sé tuairim agus deich nóiméad siúil ó stad na mbusanna.</p> <p>Táimid suite timpeall caoga míle ó thuaidh den aerfort.</p>

Gramadach		Samplaí
An réamhfhocal <i>idir</i>		<p>Tá an bóthar idir Doire agus Cúil Raithin dúnta.</p> <p><i>Ach</i></p> <p>Bhí idir bhuachaillí agus chailíní i mo rang.</p>
An tuiseal ginideach (tar éis réamhfhocail chomhshuite)		<p>Ag barr an bhóthair</p> <p>Ag cúinne na sráide</p> <p>Os comhair an ionaid</p> <p><i>Ach</i></p> <p>Taobh thiar den ollmhargadh</p> <p>In aice leis an fhear</p>

Cultúr na hÉireann		Samplaí/tagairtí
Grúpaí/eagraíochtaí a eagraíonn cúrsaí Gaeilge sa Ghaeltacht.		<p>Féach www.concos.ie agus www.udaras.ie/an-ghaeilge-an-ghaeltacht/cursai-gaeilge le liosta a fháil</p>
Eolas faoi na ceantair Ghaeltachta.		<p>www.udaras.ie/an-ghaeilge-an-ghaeltacht/an-ghaeltacht</p>

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí lóistín	Lóistín iomlán Lóistín féinfhrestail Teach a thógáil ar cíós Seomra/teach a roinnt
Ag clárú agus ag íoc	Áit a chur in áirithe Clárú Foirm chláraithe Bróisiúr Éarlais Íoc le cárta creidmheasa/seic/airgead tirim Admháil
Cineálacha cúrsaí	Cúrsa potaireachta Cúrsa damhsa seit Cúrsa siúl sléibhe Cúrsa ceoil Cúrsa sa bhéaloideas Cúrsa sa stair áitiúil Cúrsa sa scríbhneoireacht chruthaitheach

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann eolas a lorg, plé a dhéanamh agus tuairimí a mhalartú faoi na rudaí seo a leanas: cúrsaí teanga, lóistín, cúrsaí taistil, treoracha agus araile.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe bróisiúir agus ábhair phoiblíochta.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe foirmeacha cláraithe agus a leithéidí.

Topaic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
8.1	Ag lorg comhairle.	An mbeadh an t-ardrang oiriúnach dom, meas tú? An molfá dom dul isteach san ardrang? An mbeadh an meánrang róshimplí dom, meas tú?
8.2	Ag tabhairt comhairle.	Ba cheart duit triail a bhaint as an ardrang. Bheadh an meánrang róshimplí duit. Labhair leis na daoine eile sa rang.
8.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi rang teanga.	Cén chanúint atá ag an mhúinteoir? Canúint na Mumhan. An mbeimid ag plé cúrsaí gramadaí an t-am ar fad? Beidh béim láidir ar obair ghrúpa. Comhrá is mó a bheidh sa rang ach déanfar gramadach anois is arís. Bainfear úsáid as físeáin agus as míreanna ón raidió agus ón teilifís.
8.4	Ag labhairt faoi do chumas féin agus cumas daoine eile sa teanga.	Tá mé in ann an teanga a thuiscint go maith. Bíonn deacrachtaí agam le canúint na Mumhan. Tá Pól líofa sa teanga. Tá neart Gaeilge ag Aoife. Tá feabhas tagtha air le tamall anuas.
8.5	Ag fiafraí de dhaoine cad é mar atá ag éirí leo agus ag freagairt na ceiste sin.	Cad é mar atá ag éirí leat sa mheánrang? An bhfuil tú sásta go leor leis an rang sin? Tá ag éirí go maith liom. Tá mé breá sásta. Tá sé ródheacair dom. Tá sé ar intinn agam dul isteach sa mheánrang.
8.6	Ag lorg cabhrach sa seomra ranga.	An féidir leat an nath cainte sin a aistriú dom, le do thoil? Ar mhiste leat an riail sin a mhíniú arís, le do thoil? Céard atá mícheart leis an abairt seo? An bhfuil an t-ainmfhocal sin cosúil leis an ainmfhocal X sa Fhraincis?

Feidhmeanna		Samplaí
8.7	Ag glacadh le treoracha sa seomra ranga.	<p>Tá sé sin difriúil leis an Bhéarla, nach bhfuil? An féidir an briathar saor a úsáid sa chomhthéacs sin?</p> <p>Déanaigí an chéad ghníomhaíocht ar an bhileog seo, le bhur dtoil. Bain féin agus an duine in aice leat triail as an rólímirt seo. Beidh sos againn anois ar feadh deich nóiméad. Bígí ar ais ag leathuair tar éis a deich, le bhur dtoil.</p>
8.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi imeachtaí sóisialta.	<p>Cad a bheidh ar siúl tráthnóna? An mbeidh aon rud ar siúl tráthnóna inniu nó anocht? Beidh ceardlann damhsa ar siúl sa halla anocht, ag tosú ag a hocht. Má bhíonn an aimsir tirim beidh siúlóid againn timpeall an cheantair ag a sé. Beidh seisiún ceoil agus amhránaíochta san óstán níos moille anocht.</p>
8.9	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi staid na teanga agus na Gaeltachta.	<p>An labhraíonn mórán daoine Gaeilge sa cheantar seo? Labhraíonn an chuid is mó de na daoine í. Bíonn ranganna ar siúl do dhaoine nach bhfuil an teanga acu.</p>
8.10	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi sheirbhísí sa cheantar.	<p>An bhfuil garáiste cóngarach dúinn anseo? Caithfidh mé peitreal a chur sa charr. An bhfuil garáiste ar bith sa cheantar? Tá ceann de na boinn ar an charr pollta. Tá garáiste ar imeall an bhaile, cúpla nóiméad síos an bóthar.</p> <p>Goideadh mo rothar tráthnóna inné. An bhfuil stáisiún na nGardaí i bhfad ar shiúl? Tá sé díreach in aice leis an ollmhargadh. Bíonn Garda ann idir a deich agus a dó dhéag gach maidin.</p> <p>Cá bhfuil bosca na litreacha?</p>

Feidhmeanna		Samplaí
		An mbailítear an post gach tráthnóna?

Gramadach		Samplaí
Modh ordaitheach (uimhir iolra)		Tógaigí Taispeánaigí Léigí Osclaigí Abraigí
An modh coinníollach (na briathra rialta agus neamhrialta)		Mholfainn duit é sin a dhéanamh. Rachainn isteach san Ardrang. Bheifeá níos sásta dá rachfá isteach sa rang sin.

Cultúr na hÉireann		Samplaí/tagairtí
Na príomhchanúintí agus na príomhdhifríochtaí eatarthu.		
An tseandálaíocht (iarsmaí réamhstaire)		Féach suíomh Oidhreacht Éireann: www.heritageireland.ie/en/ga

Stór focal	Samplaí
Na príomhchanúintí	Canúint Uladh Canúint na Mumhan Canúint an Iarthair (nó canúint Chonnacht)
Ginearálta	Teanga dhúchais Teanga Cheilteach Cainteoir dúchais Máthairtheanga An dara teanga Teanga iasachta
Cúrsaí ranga	Leabhar gramadaí/leabhair ghramadaí Foclóir/foclóirí Ceacht/ceachtanna Gníomhaíocht/gníomhaíochtaí Tasc/tascanna Abairt/abairtí Abairt a aistriú Nath cainte/nathanna cainte Seanfhocal/seanfhocail Botún (nó meancóg) a dhéanamh Earráid Tá feabhas tagtha ar... Tá dul chun cinn déanta ag... Tá neart Gaeilge ag... Deacrachtaí... ...leis an fhoghraíocht ...leis an ghramadach ...leis an bhlas cainte
An ghramadach	Briathar/briathra (rialta/neamhrialta) An aimsir láithreach An aimsir chaite An aimsir fháistineach An modh coinníollach An aimsir ghnáthchaite An modh ordaitheach An briathar saor Ainmfhocal/ainmfhocail Uimhir uatha

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí gluaisteáin	Uimhir iolra An tuiséal ainmneach An tuiséal ginideach An chéad díochlaonadh... An aidiacht/na haidiachtaí An réamhfhocail/na réamhfhocail An chopail... Bonn/boinn Na coscáin Peitreal (nó artola) Díosal An ola a sheiceáil An scáthán a dheisiú
Stáisiún na nGardaí	Chaill mé... suim airgid mo sparán Goideadh... mo chárta creidmheasa mo ghluaisteán mo rothar

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...
<p>Labhairt agus éisteacht</p> <p>Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chumas teanga agus déileáil le fadhbanna tuisceana agus foclóra, taithí agus tuairimí faoi na cúrsaí sin a mhalartú, páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin, agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh siad in ann an Ghaeilge a thuiscint mar mheán teagaisc agus í a úsáid agus a thuiscint mar theanga chomhluadair i measc a gcomhfhoghlaimoirí le linn sosanna, béilí agus araile. Beidh siad in ann tuairisc a thabhairt agus plé a dhéanamh ar na deacrachtaí a bhaineann le foghlaim teanga. Beidh siad in ann scrúduithe a phlé agus cur isteach ar scrúduithe.</p> <p>Léamh</p> <p>Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe eolas maidir le cúrsaí, scrúduithe agus araile.</p> <p>Scríobh</p> <p>Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.</p>

Topaic 9: Cúrsaí oideachais

Feidhmeanna		Samplaí
9.1	Ag déanamh plé ar na cineálacha éagsúla meánscoileanna.	D'fhreastail Bríd ar scoil chlochair agus thaitin an scoil go mór léi. Sílím gur fearr buachaillí agus cailíní a bheith in aon scoil le chéile. Níor mhaith liom mo chuid páistí a chur chuig scoil chónaithe. Tá fás mór ag teacht ar scoileanna ilchreidmheacha le tamall anuas. Tá neart buntáistí ag baint leis na Gaelscoileanna.
9.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí oideachais (ag agallamh, mar shampla).	Cén áit a bhfuair tú do chuid meánscolaíochta? Cén áit a ndeachaigh tú ar ollscoil? Cén áit a ndearna tú an mháistreacht? Bhí mé in Ollscoil na hÉireann, Gaillimh ar feadh ceithre bliana. Rinne mé céim san innealtóireacht. Chaith mé bliain ar thaithí oibre le comhlacht i Meiriceá. Chuaigh mé go hOllscoil na Banríona mar mhac léinn aibí agus rinne mé céim sa tráchtáil. Chuaigh mé go dtí coláiste oiliúna ansin agus rinne mé dioplóma sa mhúinteoireacht.
9.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí.	Inis dom faoin chúrsa iarchéime a rinne tú. Bhí orainn freastal ar léachtaí faoin litríocht agus ansin rinne mé taighde ar logainmneacha Charna. An raibh aon scrúduithe le déanamh agat? Bhí obair leanúnach le déanamh le linn na bliana agus ansin bhí scrúdú scríofa againn ag deireadh na bliana.
9.4	Ag labhairt le múinteoir faoi ghnéithe éagsúla de scolaíocht an pháiste.	An mbeidh an múinteoir céanna ag na naíonáin an bhliain seo chugainn? Conas atá ag éirí le Tomás sa Mhatamaitic? An bhfuil tú sásta leis an dul chun cinn atá déanta ag Marina sa léitheoireacht?

Feidhmeanna		Samplaí
9.5	Ag lorg comhairle ó mhúinteoir.	An bhfuil aon deacrachtaí ag Breandán sa rang? Is dóigh liom go bhfuil fadhb ag Seán leis an litriú. Cad is féidir liom a dhéanamh? An bhfuil físeán ar bith ann a bheadh go maith?
9.6	Ag cur sástachta in iúl.	Tá Brian an-sásta sa rang seo. Taitníonn na ranganna ealaíne agus na ranganna ceoil go mór le Síle. Tá dul chun cinn mór déanta ag Eoghan an téarma seo.
9.7	Ag cur míshástachta in iúl.	Ní dóigh liom go bhfuil ag éirí rómhaith le Seán an téarma seo. Tá fadhbanna ag Pól le cuid de na páistí eile. Tá deacrachtaí ag Eoin leis an Mhatamaitic.
9.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi shocruithe.	Cá huair a bheidh an téarma nua ag tosú? Beimid ag tosú ar an Luan, an tríú lá de Mheán Fómhair. Cá huair a bheidh sibh ag druidim le haghaidh shaoire na Nollag? An tríú lá is fiche den mhí, sílim.
9.9	Ag déanamh plé ar an chóras oideachais.	Tá caighdeán an oideachais sa tír seo an-mhaith. Cuireann easpa smachta sa rang isteach ar obair an mhúinteora go minic. Tá an iomarca brú ar dhaltaí pointí arda a fháil san Ardeistiméireacht.

Gramadach	Samplaí
An tuiseal ginideach uatha agus na comhthéacsanna ina mbaintear úsáid as.	<p>Caighdeán an oideachais Easpa smachta</p> <p>Mo chuid meánscolaíochta</p> <p>A lán eolais Cuid mhór ama</p> <p>Ag scríobh na haiste Ag foghlaim na gramadaí</p> <p>I lár an ranga Ag tús an lae</p> <p>Trasna an tseomra Chun na scoile...</p>

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
<p>Gluaiseacht na nGaelscoileanna</p> <p>Na naíonraí</p> <p>Cúrsaí éagsúla Gaeilge á dtairiscint ag na hollscoileanna agus na hinstiúidí tríú leibhéal in Éirinn agus thar lear.</p>	<p>www.gaeloideachas.ie</p> <p>peig.ie/4-bliain/naionrai/</p> <p>www.comharnaionrai.ie/</p>

Stór focal	Samplaí
<p>Cúrsaí oideachais</p> <p>Ionaid oideachais</p>	<p>Bunscolaíocht Meánscolaíocht Oideachas tríú leibhéal Aosoideachas</p> <p>Gairmscoil (ceardscoil) Scoil chuimsitheach Scoil chónaithe Scoil chlochair Scoil phobail (pobalscoil) Coláiste pobail Scoil mheasctha</p>

<p>Ábhair</p>	<p>Scoil ilchreidmheach Gaelscoil</p> <p>Coláiste oiliúna Coláiste tríú leibhéal</p> <p>Bitheolaíocht Fisic Ceimic Seandálaíocht Leigheas Dlí Cuntasaíocht Líníocht theicniúil Tráchtáil Innealtóireacht Banaltracht</p> <p>Múinteoireacht Teangeolaíocht</p>
<p>Ginearálta</p>	<p>Léacht/léachtaí Teagascóir/teagascóirí Léachtóir /léachtóirí Mac léinn aibí (nó lánfhásta) Fochéimí/fochéimithe Iarchéimí/iarchéimithe Máistreacht Dochtúireacht Taighde a dhéanamh Tráchtas a dhéanamh Clár ama Téarma</p>
<p>Scrúduithe</p>	<p>Obair leanúnach Scrúdú/scrúduithe An tSraith Shóisearach An Ardeistiméireacht An páipéar scríofa An scrúdú cainte Teip Pas a fháil i scrúdú Toradh/torthaí Marc/marcanna</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh cúrsaí oideachais, cineálacha oideachais, ábhair scoile, cáilíochtaí agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh na tuismitheoirí ina measc in ann na gnáthshocruithe a dhéanamh maidir le tinreamh scoile, roghanna maidir le hoideachas a gcuid páistí a fhiosrú agus freastal ar chruinnithe tuismitheoirí/múinteoirí le dul chun cinn a gcuid páistí a phlé.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. Beidh siad in ann tuairiscí agus nótaí maidir le dul chun cinn a gcuid páistí a léamh, chomh maith le bróisiúir agus bileoga eolais agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.

Topaic 10: Na meáin chumarsáide

Feidhmeanna		Samplaí
10.1	Ag cur síos ar nósanna léitheoireachta agus éisteachta.	Ceannaím an <i>Irish Times</i> beagnach gach lá. Ní chaillim an clár ealaíne ar RTÉ riamh. Is gnách liom <i>The RTÉ Guide</i> a fháil ag an deireadh seachtaine. Ní cheannaím aon nuachtán Domhnaigh ach léim roinnt mhaith alt ar líne.
10.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	Cé hé eagarthóir na hirise sin faoi láthair? Sílim gurb é Seán Ó Coileáin atá ann, ach níl mé cinnte. An bhfaigheann siad maoiniú ó aon dream? Ní fhaigheann, go bhfios dom. Cá bhfuil oifigí an nuachtáin lonnaithe? Áit éigin i gConamara.
10.3	Ag lorg tuairimí daoine eile.	An measann tú go bhfuil feabhas tagtha ar na colúin Ghaeilge san <i>Irish Times</i> le tamall anuas? An bhfuil mórán spéise agat sna cláir ceoil a bhíonn ar RTÉ Raidió na Gaeltachta? Cad a cheapann tú de na cláir ceoil a bhíonn ar Raidió na Life? Cad é do bharúil de na hirísí <i>Comhar</i> agus <i>Nós</i> ?
10.4	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl.	Sílim gur nuachtán maith atá ann agus taitníonn eagrán an tSathairn go mór liom. Bíonn plé iontach ann ar chúrsaí spóirt agus is breá liom na léirmheasanna leabhar. Clár den scoth atá ann. Tá an-chur amach ag an láithreoir ar chúrsaí ceoil.
10.5	Ag cur tuairimí diúltacha in iúl.	Ní bhíonn mórán scéalta idirnáisiúnta acu. Scéalta báis is mó a bhíonn acu. Níl mé róthógtha leis an stáisiún. B'fhearr liom níos mó cláir nuachta a bheith ann. Ní thaitníonn an cineál ceoil a bhíonn ar an chlár liom in aon chor.

Feidhmeanna		Samplaí
10.6	Ag fiafraí de dhaoine ar chuala siad nó an bhfaca siad mír faoi leith agus ag freagairt na ceiste sin.	<p>Cuireann na fógraí as go mór dom. Milleann siad na cláir.</p> <p>An bhfaca tú an t-alt a bhí sa <i>Times</i> ar an Domhnach faoin turasóireacht i gceantar Chonamara?</p> <p>Chonaic, is cosúil gur breá leis na Gearmánaigh an ceantar ach deir siad go bhfuil an bia agus an lóistín an-chostasach.</p> <p>Ar chuala tú clár Ryan Tubridy inné? Níor chuala. Cad a bhí á rá aige?</p>
10.7	Ag cur mianta in iúl.	<p>Ba bhreá liom dá mbeadh níos mó cláir chainte ar TG4.</p> <p>Bheadh sé go maith dá mbeadh níos mó léirmheasanna ceoil ar an nuachtán.</p> <p>B'fhearr liom dá mbeadh fotheidil ar na cláir go léir.</p> <p>Ba cheart go mbeadh níos mó soláthair acu do pháistí.</p>

Gramadach	Samplaí
An aidiacht bhriathartha	<p>Déan – déanta</p> <p>Scríobh – scríofa</p> <p>Tar – tagtha</p> <p>Oscail – oscailte</p> <p>Foghlaim – foghlamtha</p> <p>Socraigh – socraithe</p>
An tuiseal ginideach	<p>Eagarthóir na hirise</p> <p>Eagrán an tSathairn</p> <p>Oifigí an nuachtáin</p>

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Na meáin chraolta Ghaeilge	TG4 www.tg4.ie RTÉ Raidió na Gaeltachta www.rte/rnag Raidió na Life www.raidionalife.ie BBC Thuaisceart Éireann www.bbc.co.uk/irish Raidió Fáilte www.raidiofailte.com
Na meáin chlóite Ghaeilge	Nós www.nos.ie Feasta www.feasta.ie Comhar www.comhar.ie
Irisí/nuachtáin Ghaeilge ar líne	www.tuairisc.ie www.meoneile.ie

Stór focal	Samplaí
Preas	Foilsíú Foilseachán Nuachtán laethúil Nuachtán Domhnaigh Nuachtán seachtainiúil Iris choicísíúil Iris mhíosúil Tréimhseachán Paimfléad Eagrán Alt/ailt Gné-alt/gné-ailt Fógraíocht Léirmheas/léirmheasanna Mír nuachta/míreanna nuachta Ceannlíne/ceannlínte Litreacha chuig an eagarthóir An t-eagarfhocal An crosfhocal An t-eagarthóir Tuairisceoir/tuairisceoirí Iriseoir/iriseoirí Saoririseoir/saoririseoirí Comhfhreagraí polaitiúil/spóirt/ eacnamaíochta Léirmheastóir/léirmheastóirí Colúnaí/colúnaithe Síntiús a bhaint amach... Tá díol maith ar... Tá scaipeadh maith ar...
Cineálacha clár	Clár faisnéise Clár bleachtaireachta Sraith/sraitheanna Fotheidil Láithreoir Léiritheoir

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí ábalta labhairt faoi na nuachtáin agus na hirisí a cheannaíonn agus a léann siad féin go rialta, ar an Domhnach nó anois is arís. Beidh siad in ann a rá cén fáth a dtaitníonn na nuachtáin/irisí áirithe sin leo, na codanna den nuachtán nó den iris is fearr leo, na colúnaithe nó na hiriseoirí is mó a théann i bhfeidhm orthu agus na fáthanna atá leis sin. Beidh siad in ann labhairt faoi na cláir theilifíse agus raidió a thaitníonn agus nach dtaitníonn leo agus cúiseanna a thabhairt chun tacú lena ndearcadh. Beidh siad in ann labhairt faoi scéalta nó míreanna ar chuir siad féin suim iontu agus iad a phlé. Beidh siad in ann labhairt faoi na meáin, go háirithe na meáin Ghaeilge idir chlóite agus eile, agus plé a dhéanamh ar na hábhair chéanna.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe sceidil raidió agus teilifíse, ailt faoi na meáin chumarsáide agus araile.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 11: An teicneolaíocht

Feidhmeanna		Samplaí
11.1	Ag fiafraí de dhaoine faoi na scileanna ríomhaireachta atá acu agus ag freagairt na ceiste sin.	<p>An bhfuil scileanna maithe ríomhaireachta agat?</p> <p>Tá. Tá cúpla cúrsa déanta agam. Fuair mé teastas cúpla mí ó shin.</p> <p>An bhfuil tú eolach ar an chlár <i>Excel</i>?</p> <p>Tá. Bainim úsáid as go rialta i mo chuid oibre.</p> <p>An bhfuil cur amach agat ar an fhoghlaim ar líne?</p> <p>Níl, ach cloisim go bhfuil cúrsaí maithe ar fáil ar an aimsir seo.</p>
11.2	Ag cur ceist ar dhaoine faoin idirlíon agus ag freagairt na ceiste sin.	<p>An bhfuil ceangal maith idirlín agat?</p> <p>Tá ceangal an-láidir agam san oifig ach níl sé chomh maith céanna sa bhaile.</p> <p>Tá seirbhís leathanbhanda againn anois agus bíonn sé níos fusa ábhar a íoslódáil.</p>
11.3	Ag cur ceist ar dhaoine faoin úsáid a bhaineann siad as gléasanna éagsúla teicneolaíochta agus ag freagairt na ceiste sin.	<p>An bhfuil ríomhaire deasca fós agat?</p> <p>Tá ceann agam san oifig ach bím ag obair ar ríomhaire glúine sa bhaile.</p> <p>An mbaineann tú mórán úsáide as an ríomhaire táibléid?</p> <p>Ní bhaineann, le fírinne. Déanaim nach mór gach rud ar an ghuthán póca anois. Baineann na páistí an-úsáid as, áfach, go háirithe le hobair scoile a dhéanamh.</p> <p>Ní duine rótheicniúil mise – ní dhéanaim mórán le mo ghuthán seachas glaonna a chur ar chairde nó teachtaireachtaí téacs a sheoladh chucu.</p>
11.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi shuíomh gréasáin.	<p>An bhfuil do shuíomh gréasáin féin agat?</p> <p>Níl, ach tá ceann iontach ag an chomhlacht lena bhfuil mé ag obair.</p> <p>Cad é seoladh an tsuímh sin?</p> <p>Cá bhfuil an t-eolas faoi aisíocaíochtaí?</p> <p>Scrollaigh síos go bun an leathanaigh. Tá nasc ansin ar chlé.</p> <p>Cad é do mheas ar shuíomh nua an chomhlachta?</p>

Feidhmeanna		Samplaí
11.5	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí ríomhphoist.	<p>Tá mé an-tógtha leis an leagan amach ach tá deacrachtaí fós ag baint leis an leagan móibíleach.</p> <p>Cén seoladh ríomhphoist atá agat? aoife@gmail.com.</p> <p>Cé chomh minic a sheiceálann tú do chuid ríomhphost? An t-am ar fad mar go bhfuil fáil agam orthu ar mo ghuthán chomh maith leis an ríomhaire. Ach múchaim na fógraí ag an deireadh seachtaine.</p>
11.6	Ag caint faoi na nósanna úsáide atá agat ó thaobh na teicneolaíochta de.	<p>Is breá liom a bheith ag scimeáil ar an idirlíon nó ag éisteacht le podchraoltaí agus mé ar an bhus.</p> <p>Faighim mo chuid nuachta ar fad ar líne anois. Is annamh a léim aon rud ar páipéar a thuilleadh.</p> <p>Bím an-ghníomhach go deo ar líne – tá blag agam, postálaim an-chuid ar na meáin shóisialta agus tá go leor leantóirí agam. Ní minic a fhéachaim ar an teilifís – déanaim cláracha a shruthú den chuid is mó.</p> <p>Tá ceithre nó cúig shíntiús mhíosúla agam ar líne agus tá an-chuid aipeanna ar mo ghuthán agam.</p>
11.7	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl faoin idirlíon.	<p>Bíonn an litreoir Gaeilge an-úsáideach agus mé i mbun mo chuid oibre.</p> <p>Sílím go bhfuil an t-inneall cuardaigh atá ag Google go hiontach ar fad.</p> <p>Is iontach gur féidir féachaint siar ar chlár ar sheinnteoirí ar líne.</p>
11.8	Ag labhairt faoi fhadhbanna a bhaineann leis an idirlíon.	<p>Bhí víreas ar mo ríomhaire cúpla seachtain ó shin. Scríos sé cúpla comhad.</p> <p>Faighim cuid mhór turscair.</p> <p>Cé nach bhfuil an trealamh féin róchostasach, tá an dúch don phrintéir an-chostasach ar fad.</p> <p>Bím buartha faoi chúrsaí slándála ar líne.</p>

Feidhmeanna		Samplaí
11.9	Ag labhairt faoi phleananna atá agat.	<p>Tá mo chuid páistí i bhfad róthugtha don ríomhaire agus is deacair súil a choinneáil orthu.</p> <p>Ba bhreá liom cúrsa ríomhaireachta a dhéanamh – tá cuid mhór rudaí nach bhfuil ar eolas agam.</p> <p>Tá mé chun cúrsa i ndearadh suíomh a dhéanamh amach anseo.</p> <p>Tá sé i gceist agam gearradh siar ar an méid ama a chaithim os comhair scáileáin.</p>

Gramadach	Samplaí
Comhfhocail	<p>Leathanbhanda</p> <p>Clóscríobh</p> <p>Íoslódáil</p> <p>Ríomhphost</p>
Na réamhfhocail shimplí a théann le briathra, ainmfhocail agus aidiachtaí briathartha ar leith	<p>An bhfuil tú eolach ar an chlár/gclár sin?</p> <p>Bainim úsáid as an idirlíon.</p> <p>Seolaim teachtaireachtaí chucu.</p> <p>An bhfuil fáil agat ar an chomhad/gcomhad?</p> <p>Tá mé an-tógtha le cuma an tsuímh sin.</p>
Céimeanna comparáide na haidiachta	<p>furasta – níos fusa</p> <p>éasca – is éasca</p> <p>áisiúil – níos áisiúla</p> <p>deacair – is deacra</p>
Foirmeacha neamhspleácha agus spleácha den bhriathar	<p>Cá mhéad duine a rinne an cúrsa leat?</p> <p>Cén fáth a ndearna sibh an cúrsa i mBaile Átha Cliath?</p> <p>Cathain a thosóidh an cúrsa?</p> <p>Cén áit a mbeidh sé ar siúl?</p>

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Nuathearmaíocht na Gaeilge	www.tearma.ie www.focloir.ie

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí teicneolaíochta	Ríomhaire Ríomhaire glúine Ríomhaire deasca Ríomhaire táibléid Scáileán Luch(óg) Méarchlár Printéir Clár ríomhaireachta/cláir ríomhaireachta An t-idirlíon Teachtaireacht ríomhphoist Íoslódáil Uaslódáil Brabhsáil Brabhsálaí Suíomh gréasáin/suímh ghréasáin Inneall cuardaigh An gréasán domhanda Litreoir Ceangaltán/ceangaltáin a sheoladh/a fháil Trealamh Comhad/comhaid Seirbhís leathanbhanda Ríomhphost a sheiceáil Víreas Bogearra frithvíreas Slándáil Turscar Guthán póca Seinnteoir Teachtaireacht téacs Aip Feidhmchlár Comhéadan Móibíleach

	Leantóir Gníomhach Postáil Cianfhoghlaim Foghlaim chumaisc Scimeáil Sruthaigh Scrollaigh
--	---

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann labhairt faoin ról atá ag an teicneolaíocht ina saol laethúil agus faoin úsáid a bhaineann siad féin as an idirlíon, ríomhphost, guthán póca agus araile. Beidh siad in ann cur síos ar na pleananna atá acu le feabhas a chur ar a gcuid scileanna ríomhaireachta. Beidh siad ábalta a dtuairimí a chur in iúl agus plé a dhéanamh le daoine eile ar na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann le gnéithe éagsúla den teicneolaíocht.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí

Feidhmeanna		Samplaí
12.1	Ag cur síos ar fhadhbanna sóisialta.	Tá an-chuid fadhbanna sa cheantar, go háirithe le roinnt blianta anuas. Tá an foréigean go dona i gcathracha agus i mbailte na tíre. Cé go bhfuil an ráta dífhostaíochta íseal go maith, tá a lán bochtaineachta sa tír go fóill. Cuireann sé fearg orm go bhfuil an timpeallacht i mbaol.
12.2	Ag lorg tuairime.	Cé air a bhfuil an locht, meas tú? Cén réiteach atá ar an fhadhb? An measann tú go bhfuil feabhas ag teacht ar an scéal le tamall? Ar cheart fineálacha níos airde a ghearradh ar dhaoine? Nach gcuireann a leithéid isteach ortsa chomh maith?
12.3	Ag labhairt faoi réiteach a fháil ar fhadhbanna.	Seans go gcabhródh... Tá gá le breis áiseanna. Teastaíonn breis infheistíochta. B'fhiú breathnú ar... Caithfear plean... Ba cheart triail a bhaint as...
12.4	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi fhadhbanna ar na bóithre.	Bíonn an iomarca timpistí uafásacha ar bhóithre na tíre seo. Níl aon chiall leis na teorainneacha luais. An dóigh leat go bhfuil na pointí pionóis ag obair?
12.5	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi chúrsaí comhshaoil.	Cuireann sé isteach orm go gcaitheann daoine bruscar ar an talamh. Tá an chuma ar an scéal nach bhfuil aon mheas ag daoine ar a dtír féin. Ba chóir pionós géar a ghearradh ar dhaoine a dhéanann a leithéid. Tá a lán aibhneacha agus lochanna truaillithe. An ar an gComhairle atá an milleán?

Feidhmeanna		Samplaí
12.6	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin inimirce.	<p>Ar cheart níos mó a dhéanamh sna scoileanna?</p> <p>Nár cheart fáilte a chur roimh na heachtrannaigh go léir? Tá an-chuid inimirceach tagtha go dtí an tír seo le roinnt blianta anuas. Deirtear gur teifigh atá i gcuid mhaith de na hinimircigh. Ní bhíonn fáilte ag gach duine roimh na hinimircigh. Ní fhaigheann siad ach pá an-íseal.</p>
12.7	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi alcól agus drugaí.	<p>An gceapann tú go bhfuil fadhb an alcólachais níos measa anseo ná i dtíortha eile? Tá fadhb an alcólachais ag dul in olcas sa tír seo. Tá fadhbanna drugaí i mbeagnach gach baile sa tír anois.</p>
12.8	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin fhoréigean.	<p>Rinneadh an t-uafás ionsaithe ar sheandaoine le tamall anuas. Tharla cúpla robáil i lár na cathrach anseo le gairid. Bíonn scéal faoi dhúnmharú sa nuacht beagnach gach lá.</p>
12.9	Ag éisteacht agus ag déanamh plé ar scéalta nuachta.	<p>Briseadh isteach in oifig an phoist i... Rinneadh ionsaí ar bhean... Cuireadh i leith... Ghabh na Gardaí... Gearradh téarma príosúnachta trí bliana ar... Tá beirt os comhair na cúirte i mBaile Átha Cliath de bharr...</p>

Gramadach	Samplaí
<p>An tuiseal ginideach (athruithe ar an ainmfhocal)</p>	<p>Pointí + pionós = pointí pionóis Fadhb + alcólachas = fadhb an alcólachais Oifig + an post = oifig an phoist</p> <p>Bailte + an tír = bailte na tíre Os comhair + an chúirt = os comhair na cúirte</p> <p>Ráta + dífhostaíocht = ráta dífhostaíochta A lán + bochtaineacht = a lán bochtaineachta</p> <p>Téarma + príosúnacht = téarma príosúnachta</p> <p>I lár + an chathair = i lár na cathrach</p>

Stór focal	Samplaí
Fadhbanna	An bhochtaineacht Foréigean Fadhb na ndrugaí Fadhb an alcólachais Géarchéim tithíochta Géarchéim dífhostaíochta
Timpistí bóithre	An trácht Brú tráchta An teorainn luais/na teorainneacha luais Pointí pionóis Crios sábhála Tiománaí/tiománaithe Coisí/coisithe Rothaí/rothaithe Comharthaí bóthair Sábháilteacht ar na bóithre Feachtas poiblíochta
An comhshaol	Cúrsaí comhshaoil Bruscar Athchúrsáil Truailliú Aibhneacha truaillithe Dumpáil mhídhleathach
Cúrsaí dlí agus cirt	Coir/coireanna coirpeach/coirpigh Gadaíocht Gadaí/gadaithe Briseadh isteach i... Robálaí/robálaithe Dúnmharú Dúnmharfóir/dúnmharfóirí An té a maraíodh ... Fuadach Fuadaigh Fuadaitheoir /fuadaitheoirí An té a fuadaíodh... Éigniú Éignigh

Stór focal	Samplaí
	<p>Dúnorgain Scaoil Gunna/gunnaí Buama Sceimhlitheoir/sceimhlitheoirí Sceimhlitheoireacht Drugáí Drugáí a ghlacadh/a thógáil/a dhíol Andúileach/andúiligh drugaí Alcól/deochanna meisciúla Garda/na Gardaí Stáisiún na nGardaí Póilín/na póilíní Duine a ghabháil Cuir i leith... An dlí Cás cúirte Dlíodóir/dlíodóirí Abhcóide/abhcóidí Breitheamh/breithiúna Breithiúnas a thabhairt Lig saor Lig amach ar bannaí Fianaise a thabhairt Giúiré Ciontach Neamhchiontach Finné/finnéithe Fíneáil a ghearradh Téarma príosúnachta Gearradh trí mhí príosúnachta ar... An príosún Príosúnach Achomharc a dhéanamh</p> <p>Ciníochas Duine ciníoch Inimirce Inimirceach/inimircigh</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann tuairimí a nochtadh agus moltaí a dhéanamh maidir le fadhbanna sóisialta: foréigean, drugaí, alcól, an comhshaol agus araile. Beidh siad in ann na príomhphointí a thuiscint i gcláir nuachta agus i gcláir faisnéise faoi na hábhair seo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na cúrsaí seo, a gcuid tuairimí a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta

Feidhmeanna		Samplaí
13.1	Ag fiafraí de dhaoine an bhfuil suim acu i gcúrsaí polaitíochta nó an bhfuil baint acu le cúrsaí polaitíochta.	An bhfuil mórán suime agat i gcúrsaí polaitíochta, a Sheáin? An bhfuil tú gníomhach i gcúrsaí polaitíochta, a Úna?
13.2	Ag léiriú easpa suime.	Níl suim dá laghad agam i gcúrsaí polaitíochta. Is cuma sa sioc liom faoin pholaitíocht.
13.3	Ag léiriú suime.	Tá mé gafa leis an pholaitíocht áitiúil. Tá suim mhór agam i bpolaitíocht na tíre seo, ach níl mórán cur amach agam ar chúrsaí thall san Eoraip.
13.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais.	An bhfuil Teachta Dála ag Sinn Féin sa chontae? Ní dóigh liom é, ach tá roinnt comhairleoirí contae acu. Cén t-urlabhraí sláinte atá ag Fine Gael? Tá an Taoiseach le casadh le Príomh-Aire na Breataine amárach.
13.5	Ag lorg tuairim duine faoi chúrsaí polaitíochta.	Cad a cheapann tú de pháirtí Fhianna Fáil faoi láthair? An measann tú go mbeidh an Lucht Oibre sa chéad rialtas eile? Cé aige a mbeidh an bua sa dáilcheantar seo sa chéad olltoghchán eile? An síleann tú go bhfuil Fine Gael dáiríre faoi fhostaíocht a chruthú i gceantair thuaithe?
13.6	Ag cur tuairimí in iúl faoi chúrsaí polaitíochta.	Níl mórán le rá ag an fhreasúra faoin scéal. Sílím go bhfuil an páirtí sin ródhiúltach faoin Aontas Eorpach. Ní dóigh liom go mbeidh móramh acu san olltoghchán. Beidh comhrialtas ann arís.
13.7	Ag cur mianta in iúl.	Tá súil agam go n-éireoidh go maith leis an pháirtí sa Dáilcheantar seo.

13.8	Ag cur síos ar chúrsaí cogaidh agus síochána.	<p>Ní theastaíonn uaim go mbeadh comhrialtas ann tar éis an chéad olltoghcháin eile.</p> <p>Tá an cogadh sin ag dul ar aghaidh anois le breis agus deich mbliana. Tá idirbheartaíocht ar siúl idir na páirtithe éagsúla.</p> <p>Cuireadh deireadh leis an sos cogaidh nuair a rinneadh ionsaí ar an bpríomhchathair.</p> <p>Tá an cogadh idir X agus Y ag dul in olcas. Rinne an t-aerfhórsa ruathar aeir ar na campaí.</p> <p>Tá an saol ina chóir thuathail sa tír sin agus iad na gnáthdhaoine atá thíos leis.</p>
------	---	---

Gramadach	Samplaí
Úsáid na réamhfhocal	<p>Tá mé gafa le...</p> <p>Tá sé gníomhach i...</p> <p>Is cuma liom faoi...</p> <p>Níl aon chur amach agam ar...</p> <p>Tá mé tógtha le...</p> <p>Tá mé tinn tuirseach de...</p> <p>Tá amhras orm faoi...</p> <p>Tá meas agam ar...</p>

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
<p>Buneolas ar an leagan amach polaitiúil atá ar Éirinn.</p> <p>Buneolas ar stair na hÉireann.</p>	<p>www.gov.ie/ga</p>

Stór focal	Samplaí
An rialtas agus cúrsaí polaitíochta	Polaitíocht Páirtí polaitíochta Ceannaire an pháirtí Uachtarán/an tUachtarán/Uachtarán na hÉireann Fianna Fáil Sinn Féin Fine Gael Páirtí An Lucht Oibre An Comhaontas Glas Na Daonlathaigh Shóisialta Páirtí Sóisialta agus Daonlathach an Lucht Oibre Páirtí an Chomhaontais An Páirtí Aontachtach Daonlathach Páirtí Aontachtach Uladh Teachta Dála neamhspleách An Dáil An Seanad An Rialtas Comhrialtas An freasúra Taoiseach Tánaiste Teachta Dála/Teachtaí Dála Feisire/Feisirí Aire/Airí Rialtais Aire Stáit/Airí Stáit Comhairleoir contae/comhairleoirí contae Urlabhraí/urlabhraithe Aire Stáit an Tuaiscirt Príomh-Aire na Breataine Aontachtaí/Aontachtaithe Poblachtach/Poblachtaigh Dílseoir/Dílseoirí Náisiúnaí/Náisiúnaithe Próiseas na síochána An Breatimeacht Toghchán Olltoghchán Fothoghchán

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí cogaidh agus síochána	<p>Vóta a chaitheamh Dáilcheantar Tromlach (móramh) Mionlach An eite dheis An eite chlé Coimeádach/Coimeádaigh Cumannaí/Cumannaigh Liobrálach/Liobrálaigh Sóisialach/Sóisialaigh An tAontas Eorpach Comhairle na hEorpa Coimisiún na hEorpa Na Náisiúin Aontaithe</p> <p>Síocháin Cogadh Cogadh a throid Arm Dí-armáil Cabhlach Aerfhórsa Saighdiúir Ionsaí a dhéanamh ar... Ionradh a dhéanamh ar... Buama Arm núicléach Namhaid Comhghuaillí Cath a throid Cosaint Idirbheartaíocht Sos cogaidh Conradh síochána Cúnamh idirnáisiúnta Géarchéim dhaonnúil</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann trácht ar chúrsaí reatha idir náisiúnta agus idirnáisiúnta, ar an pholaitíocht, ar chúrsaí rialtais agus ar chogadh agus síocháin. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá ar na hábhair sin agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 14: Cad é atá sa nuacht?

Feidhmeanna		Samplaí
14.1	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí eacnamaíochta.	D'ardaigh an Banc Ceannais rátaí úis náid pointe a cúig faoin gcéad inniu. Is cosúil go bhfuil laghdú tagtha ar an ráta boilscithe sna chéad trí mhí den bhliain seo. Thit líon na ndaoine atá dífhostaithe arís i mbliana.
14.2	Ag cur tuairimí in iúl faoi chúrsaí eacnamaíochta.	Is dóigh liom go raibh buiséad na bliana seo cothrom go leor. Bhí díomá orm nár tháinig ardú níos mó ar an phinsean. Caithfidh an rialtas polasaithe nua a fhorbairt chun breis comhlachtaí idirnáisiúnta a mhealladh go hÉirinn.
14.3	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh.	D'eisigh an Cairdinéal Ó Murchú ráiteas ar maidin maidir le... Tá an tAthair Mac Giolla Phádraig ceaptha ina shagart cúnta i bparóiste an Ghleanna i nDeoise Fhearna. Tá bailiúchán airgid ar siúl chun obair dheisiúcháin a dhéanamh ar Ardeaglais na cathrach. De réir suirbhé a rinneadh le gairid, tá laghdú tagtha ar líon na ndaoine óga a bhíonn ag freastal ar an Aifreann.
14.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh.	An bhfuil mórán Moslamach ina gcónaí i...? Cén céatadán den daonra ar Caitlicigh iad? Deir an Pápa gur mian leis caidreamh maith a bheith aige leis an phobal Ghiúdach.
14.5	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí áitiúla.	Tá deontas os cionn fiche míle euro ceadaithe do scoil náisiúnta an bhaile le hobair dheisiúcháin a dhéanamh ar chlós na scoile. Beidh cruinniú ag coiste pobail an Chlocháin sa halla oíche Mháirt seo

Feidhmeanna		Samplaí
14.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí aimsire.	<p>chugainn chun plé a dhéanamh ar scéim nua uisce an bhaile.</p> <p>Beidh an comharchumann oscailte chuile mhaidin Shathairn idir seo agus an Nollaig. Oíche Luain seo chugainn a bheidh cruinniú cinn bhliana ag cumann tráchtála an pharóiste.</p> <p>Níor bhuaigh aon duine an duais mhór sa chrannchur atá á reáchtáil ag Cumann Lúthchleas Gael Charna.</p> <p>Beidh sladmhargadh ag tosú i siopa troscáin Uí Dhónaill ar an Charraig an Luan seo chugainn.</p> <p>Tá triomach i ndeisceart na hIodáile le roinnt seachtainí.</p> <p>Tá beirt tar éis bás a fháil in Marseille de bharr tuilte sa chathair sin ag an deireadh seachtaine.</p> <p>Tuairiscítear gur maraíodh na mílte nuair a tharla crith talún sa Phacastáin go luath maidin inniu.</p>
14.7	Ag tuar na haimsire.	<p>Leanfaidh an aimsir mhaith sa chuid is mó den tír amárach. Beidh an teocht idir ocht gcéim déag agus fiche céim.</p> <p>Beidh sé dhá chéim faoin reophointe. Tá sé le glanadh amach sa lá.</p> <p>Séidfidh gaoth láidir ón iardheisceart. Beidh gaoth aniar aneas ann go ceann cúpla lá.</p> <p>Moltar do thiománaithe a bheith cúramach maidin inniu de bharr go bhfuil cuid de na cúlbhóithre an-sleamhain.</p>

Gramadach	Samplaí
Pointí na léarscáile	An tuisceart An t-iardeisceart An t-oirthuaisceart An t-oirthear...
Na dobhriathra treo	Ag dul ó thuaidh Ag dul ó dheas Ag dul siar Ag dul soir Ag teacht aduaidh Ag teacht aneas Ag teacht aniar Ag teacht anoir...
Suas/síos/thuas/thíos	Ag dul suas (tá sé thuas) Ag dul síos (tá sé thíos) Ag teacht aníos/anuas
Treo na gaoithe	Beidh gaoth aneas/anoir aneas...ann.

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí eacnamaíochta	An buiséad Infheistiú Ús Rátaí úis An Banc Ceannais Boilsciú Ráta boilscithe Iompórtáil Easpórtáil Cúlú eacnamaíochta An Tíogar Ceilteach Buntáistí an Tíogair Cheiltigh Géarchéim

Cúrsaí creidimh	<p>An Chríostaíocht An Búdachas An Giúdachas An tIoslamachas An Hiondúchas</p> <p>Ceartchreideamh Antoisceachas</p> <p>Teach an phobail (séipéal) Eaglais Ardeaglais Clochar Mainistir Mosc Teampall Sionagóg</p> <p>Reiligiún (creideamh) Creid i ... Freastal ar... Guigh... An chléir Sagart Ministir Bean rialta Bráthair/bráithre Easpag Ardeaspag Cairdinéal Pápa Raibí Reachtair Biocáire</p> <p>Dia An tAifreann Seirbhís Paidir/paidreacha</p>
-----------------	---

Tubaistí nádúrtha agus eile	<p>Crith talún Tuile/tuilte Díle/dílí Maidhm shneachta Maidhm shléibhe Triomach Gorta Tonn teasa Súnámaí</p> <p>Paindéim Srianta Dianghlasáil</p>
Cúrsaí aimsire	<p>Fionnuar Ceo Ceomhar Ceo seaca An teocht An reophointe Brádán Brádánach Ceobhrán Ceobhránach Stoirmeach Toirneach Toirniúil Tintreach (tintreacha) Cith Ceathach Garbh Tais Lá bog Ráigeanna báistí</p>

Beidh na hiarrthóirí ábalta ...

Labhairt agus éisteacht

Beidh na hiarrthóirí in ann éirim scéalta nuachta a thuiscint, réamhaisnéis na haimsire san áireamh. Beidh siad in ann dearcadh agus príomhthuírimí na gcainteoirí a aithint chomh maith le héirim an eolais a thabhairt leo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na hiarrthóirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na hiarrthóirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

3. Guidelines for Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)

3.1 General information

- The examination for full accreditation is held once every year, usually in April or May in NUI Maynooth and in other centres throughout Ireland, in Europe, in the USA and Canada. Contact the Language Centre if you are interested in partial accreditation. Application forms and all current information relating to dates, examination centres, etc are available on this website.
- We work on the assumption that candidates who take these exams will have various first languages. On that basis, it was decided to write the examination questions and all guidelines in Irish.
- Candidates will not be allowed to bring a dictionary into the examination hall.
- It is important that candidates be aware of the examination's layout and the type of questions in each component. Therefore, candidates should use the sample papers to familiarize themselves with the question types in this examination.
- Consult the Frequently Asked Questions section of this website if you have any questions. Further information can also be obtained from The Language Centre, NUI Maynooth, Co Kildare, Ireland (01) 7083737 or info@teg.ie
- Candidates and teachers are also advised to study the following documents:

[Sample papers for Meánleibhéal 2 \(B2\)](#)

[Report on Scrúdú Mheánleibhéal 2 \(B2\)](#)

Grading

The final mark a candidate receives in *Scrúdú Meánleibhéal 2* is an aggregate of the marks obtained in each of the four components of the examination (listening, speaking, reading and writing). Candidates will also receive a breakdown of the mark obtained in each component. There is no minimum pass mark for individual components.

Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)	
80-100%	Pass with Distinction
65-79%	Pass with Merit
50-64%	Pass
0-49%	Fail

Examination components

The examination includes four components, listening, speaking, reading and writing. The marks are distributed as follows:

Scrúdú Mheánleibhéal 2 (B2)	
• Speaking	25%
• Listening	25%

• Reading comprehension	25%
• Writing & Use of Irish	25%

The different components are described in detail below. Candidates are advised to carefully study the sample papers also available on this website.

3.2 Listening comprehension

General information

- This part of the exam lasts for approximately 35 minutes.
- The three main dialects will feature but none of the speakers will have a very strong regional accent.
- Candidates will have five minutes to read the questions before the recording is played.
- Each item will be played twice **except Question 4**, which will only be heard **once**.
- There will be a break between each item being played and additional time between the questions.
- Where written answers are required, it is not necessary to write complete sentences.
- Where written answers are called for, the candidates must supply them in Irish. Marks will not be deducted for misspelling or incorrect grammar as long as what is written is comprehensible.
- Candidates will hear some redundant speech and some phrases not included in the specifications above but they should be able to employ suitable strategies in order to understand the meaning of the texts.
- In preparation for this part of the exam, candidates should work with a wide range of listening comprehension texts and tasks.
- Candidates are asked to take care with their handwriting.
- There are 4 questions in the listening comprehension component.

Section	Number of items	Type of text	Format of answers	Number of marks	Focus of the examination
1	6	3 news items (national/international news)	Short answer/ multiple choice answer	12	Listening to find specific information.
2	10-12	6 different texts (conversations, excerpts from radio programmes, messages on answering machines, and announcements).	Short answer/ multiple choice answer	12	Listening for the general meaning and gist, to identify relationships and place and context of interaction.

3	6	Excerpt from a radio interview, a conversation or a debate.	Short answer/ multiple choice answer	12	Listening for specific information and to identify speakers' views and opinions.
4	6	Monologue (directions, presentation, excerpt from a lecture, description of a journey, etc.)	Fill the gaps in 6 six sentences with the correct information	12	Listening to find key specific information.

Marking

- Each question in each section carries two marks. This gives a total of 48 marks, which represents 25% of the whole examination.
- In multiple choice questions candidates are reminded that they can only tick one box. Candidates who tick more than one box will not be awarded any marks, regardless of whether or not they choose the correct answer. In the short-answer questions spelling inaccuracies are accepted as long as the words written are recognisable.

3.3 Reading comprehension

General information

- The reading and writing components last two hours and thirty minutes in total. The time that candidates should allocate to the different components or individual tasks is not specified.
- Where written answers are called for, the candidates must supply them in Irish. Marks will not be deducted for misspelling as long as what is written is comprehensible.
- At this level, candidates are expected to be able to use appropriate strategies to arrive at the meaning of a word or phrase. They will, for example, have to use context and examine what comes before and after the unknown word.
- In preparation for this part of the examination, candidates should work on a wide range of texts and tasks.
- Candidates are asked to take care with their handwriting.
- There are 3 questions in the reading comprehension component.

Question	Number of items	Type of text	Format of answers	Number of marks	Focus of the examination
1	6	Factual paragraph or opinion piece from newspaper or magazine, or extract from a diary, book, etc.	Multiple choice matching (choose 6 from 8 options)	12	Reading to identify the main points, at paragraph level.
2	7	Extract from an article in a newspaper, magazine, book or webpage.	Multiple choice answer (4 options) / short answer	14	Reading for detailed understanding and to identify views and opinions. There will be a general question about the article itself, and questions about specific words and phrases in the article.
3	7	Article or interview from a newspaper or magazine, or extract from a book or diary	Cloze test (choose 7 sentences from 9)	14	Reading to identify textual structure and development.

Marking

- Each question in each section carries two marks. This gives a total of 40 marks, which represents 25% of the whole examination.
- Candidates are strongly advised to adhere to the instructions in order to minimise their chances of losing marks.
- Where written answers are called for, the candidates must supply them in Irish. Marks will not be deducted for misspelling as long as what is written is comprehensible.

3.4 The writing and use of Irish examination

General information

- The reading and writing components last two hours and thirty minutes in total. The time that candidates should allocate to the different components or individual tasks is not specified.
- In preparation for this part of the exam, candidates should take every opportunity to work on a wide range of writing tasks and to seek regular feedback on their work.
- Candidates are asked to take care with their handwriting.
- There are four tasks in this component and candidates must attempt **all four**.

Task	Number of items	Type of text	Format of answers	Number of marks	Focus of the examination
1	1	Formal or informal letter, email, report, application.	Guided writing	30	Grammatical and structural accuracy, textual coherence.
2	1	Article, review, story, essay, letter, description.	Open	30	Grammatical and structural accuracy, textual coherence.
3	15	Newspaper or online magazine article, blog.	Editing text	30	Grammatical and structural accuracy.
4	6	Sentences.	Translation	30	Grammatical and structural accuracy.

Additional information

Task 1

- Candidates must read a letter, note, message or e.mail and reply answering whatever questions were asked or giving the information sought. Pointers will be given to direct candidates on what to write in the note/e.mail/postcard. Candidates should ensure that they cover each of those pointers in their answers.
- Candidates should take the chance to show their range of ability in the language. A list of questions or a series of statements will not suffice. They should be able to develop the task's keywords without borrowing long sections from the original text.
- Candidates should write approximately **160-180 words** in this task.

Task 2

- Candidates must write a letter, a review, a description, a story, an article or essay.
- No specialist knowledge or familiarity with a subject is required.
- Candidates should write approximately **160-180 words** within the examination booklet.
- The purpose of the text and its target readership will be explained.

Task 3

- Candidates must edit one or two sections of texts.
- They must identify and correct **15 errors**.
- The errors are spelling mistakes and grammatical errors.
- The candidates must write the line number on which the error appears, give the word(s) they believe to be incorrect and then provide the correct version. For example:

<i>Line No</i>	<i>Error</i>	<i>Correction</i>
1	fhill	d'fhill

- Some lines may contain more than one error.

Task 4

- Please note that since 2015 there is an extra question in this section.
- In this extra question candidates will have to translate 6 short sentences into Irish.
- Each sentence will carry 5 marks. This means that the new question will carry 30 marks and the entire Scríbhneoireacht agus Úsáid na Gaeilge section will now carry 120 marks.
- Candidates will have 15 extra minutes to attempt this section.

Marking

- The writing test carries 120 marks, which accounts for 25% of the total exam marks.
- In task one and in task two, assessment is based on the following: grammatical accuracy and range of structures used, vocabulary, content, structure/layout and appropriacy.
- In Question 2 candidates are not given much guidance (apart from the target reader) to direct them in their writing. Therefore, particular importance is attached to the layout and organisation of their writing. For example, there should be an appropriate introduction and ending to the piece, and the main points should be suitably developed.
- Task three: One mark is awarded for every error identified. Another mark is given if the correction itself is completely correct in terms of spelling and grammar. Candidates should not provide more than 15 answers. One mark will be deducted for identifying items which are not in fact incorrect.

See the following examples:

Example 1: *níos suimiúila*: correction = *suimiúla*. A completely accurate correction, therefore 2 marks for identifying the error and correcting it with complete accuracy.

Example 2: *post múinteoireacht*: correction = *post mhúinteoireacht*. 1 mark is given because although the error was identified, the attempted correction is itself incorrect.

Example 3: *inár gcónaí i...*: correction = *inár chónaí*. Here the candidate loses one mark because the item identified was not in fact incorrect.

It should be noted that candidates cannot receive less than 0 and that the marks received in this question do not influence the marks a candidate receives in Tasks 1 and 2.

3.5 The oral examination

General information

- Only one candidate is examined at any one time. The examination is carried out by two examiners. One of the examiners will concentrate exclusively on assessment throughout the examination and will not take part in the conversation. The other examiner will also be attentive to the candidate's performance but will ask the candidate questions and administer the tasks the candidate must perform.
- Every oral examination is recorded.
- Candidates at this level are expected to be able to take an active part in a conversation and to deal with a wide range of subject matters that is of interest to them as well as those subjects outlined in the syllabus. Candidates at this level will be expected to be able to develop their answers, and to give reasons, examples and justifications as necessary. Candidates are also expected to be able to organize their thoughts and what they want to say correctly and to express themselves clearly and appropriately. They will have a wide range of strategies to deal with all aspects of communication.
- Below is a description of the layout of *Scrúdú Mheánleibhéal 2*.

Part	Time	Type of task	Language functions
1	5-6 minutes	The candidate will be asked questions about general topics: for example, background, hobbies, work, learning Irish etc. Candidates will also have to answer questions and give their opinions about current affairs, for example the media, social and legal affairs, politics etc. Expert knowledge of these matters will not be expected.	Giving information and expressing and defending opinions.
2	4-5 minutes	The candidate is given a series of six topic-related pictures and has two minutes to look at them. The candidate chooses two of the pictures to compare and contrast. The candidate will also have to answer questions posed by the examiner.	Comparing and contrasting, expressing opinions, explaining, providing justifications etc.

Marking

- The speaking component accounts for 25% of the total marks for this examination. Candidates are assessed on a sustained performance during the whole examination and not on individual tasks.
- Examiners award marks according to five analytical criteria. Grammatical accuracy, Vocabulary, Pronunciation, Fluency and Communication (this refers to candidates' ability to use communication strategies).

- Examiners receive comprehensive training and standardization of marks is maintained by monitoring of examiners' performance.

